

PROJEKT RODINA

Signální zpráva o rodině v regionu Krušnohoří

Zadavatel projektu

**OBLASTNÍ CHARITA MOST,
P. Jíleznického 2457, 434 01 MOST**

Autor projektu

**Střední škola sociální PERSPEKTIVA
a Vyšší odborná škola, s. r. o.,
Košťánská 120 / 8, 415 01 TEPLICE – Újezdeček**

OSNOVA SIGNÁLNÍ ZPRÁVY

1.	Zadavatel - Oblastní charita Most	2
2.	Autor projektu	5
3.	Úvod	7
4.	Euroregion Krušnohoří	11
4.1	Vznik a charakteristika	11
4.2	Územní rozsah	11
4.3	Přehled orgánů, metody práce	12
4.4	Základní aktivity euroregionu	12
5.	Rodinná politika	15
5.1	Nástroje rodinné politiky	15
5.2	Analýza některých nástrojů rodinné politiky	16
5.2.1	Přídavek na dítě	17
5.2.2	Sociální příplatek	17
5.3	Legislativní a institucionální rámec	18
5.4	Koncepce rodinné politiky	19
6.	Sociodemografická analýza	23
6.1	Historický vývoj: období 1945 – 1989	23
6.2	Historický vývoj: období 1990 – 2000	27
7.	Trestná činnost mládeže a páchaní na mládeži v regionu Krušnohoří	37
8.	Výzkum současného stavu rodiny v regionu Krušnohoří	44
8.1	Jakým způsobem jsme pracovali	44
9.	Vlastní výzkum – rodina	49
10.	Vlastní výzkum – senioři	78
11.	Závěr	100
12.	Přílohy	104

1. ZADAVATEL - OBLASTNÍ CHARITA MOST

1. ZADAVATEL - OBLASTNÍ CHARITA MOST

Tato nezisková humanitární organizace byla založena v roce 2000 jako součást organizace Sdružení Česká katolická charita. Cílem organizace je pomáhat bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství.

Činnost Oblastní charity je rozdělena do několika aktivit:

- **Terénní sociální práce** – většinou se dochází do rodin s ekonomickými a sociálními problémy a pomáhá se zvládnout chod rodinného života a domácnosti.
- **Komunitní centrum pro děti ze sociálně slabých rodin v Mostě** – děti v předškolním věku se připravují na vstup do školy, školáci mají možnost doučovat se a trávit zajímavě volný čas.
- **Azylový dům v Oseku pro muže a ženy** – tito lidé jsou podporováni ve své samostatnosti a seběstačnosti, pomáhá se jim zastavit jejich ekonomický a sociální pád.
- **Humanitární šatník** – poskytuje se oblečení v nouzi.
- **Příprava Krušnohorského centra pro rodinu** – prvním hmatatelným výstupem této myšlenky je právě Signální zpráva o stavu rodiny v Krušnohorském regionu. Přípravě Krušnohorského centra pro rodinu se dostalo podpory i od Evropské unie prostřednictvím programu PHARE.

2. AUTOR PROJEKTU

2. AUTOR PROJEKTU

Tato škola zahájila svou činnost v roce 1994, jejíž zřizovatelem je Sdružení pro Střední školu sociální Perspektiva a Vyšší odborná škola s. r. o. a Komunitní školu.

Škola se specializuje hlavně na přípravu studentů pro pomáhající profese ve dvou úrovních. První úroveň tvoří středoškolské vzdělávání, druhou úroveň vyšší odborné vzdělávání. Vedle oborů zaměřených na sociální problematiku se na střední škole vyučuje obor Veřejnoprávní činnost a na vyšší odborné škole obor Personální práce. Škola také realizuje svůj vlastní sociální program s názvem Komunitní škola. Jeho hlavním smyslem je sjednotit občany v obci a zapojit je do různých aktivit bez rozdílu věku, pohlaví či sociální příslušnosti.

Na tvorbě Signální zprávy se podílel tým pedagogů školy a studenti Vyšší odborné školy oboru Sociální práce. Tito studenti již měli teoretické poznatky z předmětů sociologie, demografie a statistiky, což se velice pozitivně odrazilo na samostatném procesu tvorby Signální zprávy, hlavně na komunikaci a respondenty při sběru potřebných dat.

Při tvorbě dotazníku byla část problematiky konzultována i se Sociologickým ústavem akademie věd v Ústí nad Labem.

Vedoucím pracovního týmu byl pověřen Mgr. Tomáš Vorochta. Dalšími členy pracovního týmu byly Ing. Vladimíra Škopková, PhDr. Marie Bílová a Ing. Andrea Klementová.

3. ÚVOD

3. ÚVOD

Už nejstarší etické a morálně normativní spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu a řád.

I dnes vnímá mnoho členů naší společnosti rodinu jako kotvu jistoty současného uspěchaného života a zdroj osobního štěstí. Mnoho se sice v průběhu staletí změnilo, ale některé hodnoty zůstávají stejně cenné a důležité. Chceme milovat a toužíme, aby i nás měl někdo rád, míváme hezké pocity, vykonáváme-li nezištně něco pro druhého a pomůže-li druhý člověk zase nám.

Současná mladá generace vidí mnohdy rodinu jako společenský přežitek se spoustou závazků a minimem svobody. Rodinný život nahrazuje různými typy nesezdaného soužití či budováním osobní profesní kariéry. Tato rozhodnutí pak často vedou ve středním a starším věku k pocitům určitého naplnění životního poslání. Je to signál, že rodina je něco více než dočasná společenská instituce. Zůstává stále v naší společnosti nejpřirozenější skupinou, kde převládají velmi osobní a citové vztahy, díky nimž je možno nenahraditelným způsobem předávat a pěstovat základní životní hodnoty.

A jaké jsou základní tendence ovlivňující dnešní podobu rodiny? Na první pohled je zjevné, že mizí koncepce manželství jako nezrušitelné a neměnné instituce.

Oslabena je i sociální homogamie manželů, místo ní je upřednostňována svobodná volba založená na lásce a osobní přitažlivosti a doprovázená často nezodpovědností a sobectvím. S tím úzce souvisí i změna hodnotového systému, který na rozdíl od let minulých velmi zdůrazňuje autonomii. Jedinec chce i v rodinném prostředí zůstat sám sebou, chce se podřizovat nadosobním záležitostem a potřebám.

Koncem 20. a počátkem 21. století, tedy v dnešní postmoderní době, postihuje jev, který bychom zjednodušeně mohli popsat jako neustálé zpochybňování našich hodnot a prožitků. Zvláště masmédia nám vnucují stále nová a méně dosažitelná měřítka, která můžeme

používat pro úspěch a štěstí. Zpochybňujeme té, čeho jsme dosáhli a ženeme se za něčím lepším. Hledání maximálního štěstí a maximálních prožitků pak vede i k hledání dokonalých vztahů a k přetrhávání vztahů dosavadních. Těžce to může zasáhnout i rodinu.

Z hlediska vztahů mezi pohlavími je rodinný život charakterizován snížením závislosti ženy na muži a postupným pomalým odbouráváním staré dělby práce založené na typicky mužských a typicky ženských činnostech. V této sféře manželé stále více uzavírají kompromisy, které jsou pro jejich seberealizaci nezbytné.

Tyto změny v rodině jsou možné i z důvodu, že mnoho státních i nestátních institucí částečně přebírá funkce, které po mnoho generací byly vždy rodinnou záležitostí.

Se všemi výše uvedenými vlivy včetně mnoha dalších je nutné počítat, chceme-li činit kroky upevňující stabilitu, funkčnost a pevnost rodiny.

Pouhé přání mít dobrou a šťastnou rodinu nestačí, Je třeba hledat všechny prostředky, které nám pomohou upevňovat rodinné vztahy a zabrání rozpadu rodin včetně rozvodů.

Signální zpráva o stavu rodiny má regionální zaměření. Vztahuje se ke Krušnohorskému regionu, jehož specifický vývoj se promítl i do dnešních mezilidských vztahů a života lidí.

Jako autoři Signální zprávy jsme vyšli z faktu, že i dnes je rodina součástí kontrolního mechanismu společnosti, protože je prostorem, kde se dá nejintenzivněji ovlivňovat osobnost člověka. V tomto smyslu je rodina stále základním článkem většího společenského celku, kterému dává určitou kvalitu, ale zároveň je jím i formována. Aby se Signální zpráva od tohoto úhlu pohledu neodchýlila, zaměřili jsme se proto na pozornost i na funkce současné rodiny a snažili jsme se neopomenout ani jednu z nich.

Rodina je stále institucí, jež má funkci biologicko-reprodukční, ekonomickou, socializační a emocionální. Jestli jsou tyto funkce plněny, dokládá průzkum mezi obyvateli Krušnohorského regionu a vybraná statistická data. Z výsledků jsou pro cíle projektu důležité údaje, které implicitně mohou podpořit či vyvrátit myšlenku, že v rodině je nutno

pomoci, a to zejména v oblasti zdravého životního stylu, komunikace, vedení domácnosti, vzdělávání a výchovy dětí. Nejde o to, převzít rodinné funkce od těch, kteří si nedovedou poradit, ale o šanci učit se plnit, co je třeba. Mnozí z nás neumí vytvořit pro děti láskyplné prostředí a citové zázemí, komunikaci mezi námi nahrazují masmédia, nevíme, jak rodinu stmelovat a posilovat. Pokud se tomuto nenaučíme v orientační rodině, hledá společnost jiné způsoby, k nimž patří i práce neziskových vládních organizací.

Jak mohou tyto organizace rodině pomáhat? Především tím, že umožní lidem vyjít z anonymity sídlišť a městských čtvrtí, že nabídnou příjemné a přirozené prostředí pro setkávání a trávení volného času, že nebudou lhostejné k problémům občanů, kteří již nemají dost sil a prostředků sami svou situaci řešit. Mohou nabízet podněty, na které je prostředí v mnoha rodinách chudé, zároveň nás mohou učit i tomu, že rodinná láska a harmonie nepřichází za člověkem bez jeho úsilí a tvrdé práce. Přispějí určitě i k odbourávání mýtu, že vším je viny naše uspěchaná doba. Vždyť žádná doba nemůže za drogy, násilí či vzájemnou lhostejnost. Když budeme chtít hledat pravé příčiny patologických příznaků naší doby, vždy mezi nimi najdeme zjevné či skryté osamocení člověka, ztrátu smyslu života, pocit zbytečnosti, nepotřebnosti a nemožnosti ovlivňovat svůj osud.

Ale to vše je v silách člověka změnit, když sám chce a když se k němu druzí neotočí zády. Rodina stále může být základem dobrých vztahů. Aby to nebyla vzácnost, je třeba rodině pomoci. Ne formálními poučkami a učebnicemi, ale cestou systematické a dlouhodobé, drobné práce.

4. EUROREGION KRUŠNOHOŘÍ

4. EUROREGION KRUŠNOHOŘÍ

4.1 VZNIK A CHARAKTERISTIKA

Euroregion Krušnohoří vznikl roku 1992 jako výraz vůle obyvatel českého a německého pohraničí. Stalo se tak po několika setkáních zástupců samospráv a okresních úřadů obou zemí. Jedním z hlavních důvodů jeho vzniku bylo přání, aby se již nikdy neopakovaly stinné stránky našich společných tisíciletých dějin.

V současné době je tento euroregion jediným regionálním zástupcem na obou stranách hranice v oblasti Krušnohoří při mezinárodním projednávání projektů v programech určených na podporu přeshraniční spolupráce. Jeho role je nezastupitelná při projednávání rozvojových koncepcí a společných rozvojových dokumentů. Sdružuje právnické osoby zaměřené na vzájemnou pomoc a spolupráci s obcemi, městy a institucemi v okresech Mittlerer Erzgebirgskreis, Freiberg Stollberg, Annaberg v SRN.

4.2 ÚZEMNÍ ROZSAH

Na české straně tvoří Euroregion Krušnohoří okresy Most (sídlo euroregionu na české straně), Chomutov, Louny, Litoměřice a Teplice. Mezi členské obce jsou zahrnuty: Bílenice, Bítozeves, Blatno, Brandov, Braňany, Brodec, Březno, Chomutov, Český Jiřetín, Deštnice, Dubí, Havraň, Holodeč, Hora Svaté Kateřiny, Hora Svatého Šebestiána, Horní Jiřetín, Hrob, Jirkov, Jeníkov, Kalek, Klášterec nad Ohří, Klíny, Kovářská, Krásný Dvůr, Ledvice, Libědice, Litvínov, Lom, Louka u Litvínova, Louny, Lužice, Málkov, Meziboří, Mikulov, Místo, Moldava, Most, Nezabylice, Nová Ves, Nová Ves v horách, Nové Sedlo, Osek, Patokryje, Perštejn, Peruc, Petrohrad, Pnětluky, Podbořany, Podsedice, Předělce, Račetice, Skršín, Třebívlice, Vejprty, Vilémov, Lelevřice, Vrbno nad Lesy, Výsluní, Želenice, Žatec a Žim. Na německé straně tvoří euroregion okresy Marienberg, Annaberg, Stollberg a Frieberg.

4.3 PŘEHLED ORGÁNŮ, METODY PRÁCE

Sídlo Euroregionu na české straně se nachází v Mostě. Jeho nejvyšším orgánem je valná hromada Euroregionu a tvoří ji všichni členové tohoto seskupení. Nejvyšším výkonným orgánem je Rada euroregionu. Pro každý obor či oblast společného zájmu, např. ekologie, doprava, zemědělství, školství a mnoho dalších odvětví, jsou ustaveny komise. Rada též volí členy speciálně orientovaných Komisí (např. Komise hospodářská, komise krizového managementu, Sociální komise).

Jádro práce euroregionu spočívá právě v práci komisí. Ty se scházejí pravidelně a pracují v česko-německém složení, střídavě v České republice a Spolkové republice Německo. V nich by měli vznikat podněty pro rozhodování rady, návrhy na spolupráci a na společné projekty. Komise, jako iniciátor činnosti, zdroj nápadů, představ a návrhů současně posuzuje a doporučuje podněty z vnějšku, tj. od občanů, z různých neformálních sdružení, spolků, ale i organizací, ze statutárních orgánů a samosprávy. Tyto informace předávají radě k posouzení a k rozhodnutí.

4.4 ZÁKLADNÍ AKTIVITY EUROREGIONU

Evropská unie se bez euroregionálního sdružování neobejde; napomáhají při řízení samostatných států a řešení specifických problémů mezi sousedícími zeměmi v jednotlivých lokalitách kontinentu.

Vzhledem k tomu, že Euroregion Krušnohoří je zatím jediným významným sdružením, které se komplexně zabývá různými dopravními, ekologickými, ekonomickými a dalšími problémy včetně řešení krizových situací, je jeho činnost bezesporu důležitá. Pomáhá i řešit přežívající spory okolo „odsunu sudetských Němců“ a tak významně přispívá k dobrým diplomatickým vztahům mezi námi a sousedícím Německem.

S působením Euroregionu Krušnohoří se může setkat prakticky každý z nás. Euroregion pořádá výměny divadelních představení, konference, workshopy, letní tábory s jazykovým tréninkem pro děti, umělecké dílny a matematické soutěže, umělecké výstavy, vydává publikace prezentující společný euroregion, odborné publikace různých oborů, pořádá kontaktní dny pro zájemce o přeshraniční spolupráci, atd. Euroregion inicioval řadu společných projektů v oblasti vzdělávání a rekvalifikací, pomohl řadě obcí při navazování partnerství a podporuje partnerství škol.

Pro transparentnost své činnosti vydává dvojjazyčný časopis Infopress, který vychází čtvrtletně. O činnosti Euroregionu Krušnohoří pravidelně rovněž informují celostátní i regionální noviny a časopisy nebo rozhlasové a televizní stanice. S činností euroregionu se můžeme setkat i na webových stránkách Internetu.

Smysl a cíl evropských regionů je přeshraniční spolupráce na komunální a regionální úrovni státních, samosprávných i nevládních institucí a organizací dvou nebo více sousedních států. Cílem práce v hraničních regionech je překonat překážky a faktory rozdělení a umožnit obyvatelstvu na obou stranách hranice spolupráci ve všech oblastech života. Hraniční regiony také plní funkci mostu nabízející občanům dobré možnosti dalšího rozvoje. Význam evropských regionů pro další evropskou integraci roste především s ohledem na blížící se rozšíření Evropské unie, k němuž by mělo dojít již v roce 2004.

V závěru je třeba říci to nejdůležitější, náš region je především domovem. Domovem pro bezmála půl milionu obyvatel. Nejlepším návodem k řešení všech nahromaděných problémů je vzájemné se poznávání a spolupráce, a to je i cesta, na kterou se obyvatelé našeho regionu vydali.

5. RODINNÁ POLITIKA

5. RODINNÁ POLITIKA

V duchu svých závazků vyplývajících z Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech člověka (čl. 8), který Česká republika ratifikovala, stát zajišťuje:

- potřebné podmínky pro vstup do manželství a narození dětí, zvláště umožněním získat startovní a později finančně dostupné byty,
- nejširší možnou ochranu a pomoc rodině, která je přirozenou a základní jednotkou společnosti, a to zvláště v době, kdy odpovídá za péči a výchovu nezletilých dětí,
- zvláštní ochranu matkám v průběhu přiměřeného období před a po narození dítěte včetně placené rodičovské dovolené (resp. včetně požitků sociálního zabezpečení) i v době jejich návratu do zaměstnání,
- ochranu a pomoc všem dětem a mládeži proti vykořisťování, předčasnému zaměstnávání, ohrožení mravnosti a zdraví.

5.1 NÁSTROJE RODINNÉ POLITIKY

V oblasti rodinné politiky, jež je součástí sociální politiky, byly zahájeny změny v roce 1990, kdy byl vypracován scénář sociální reformy. V části věnované rodinné politice stát zvýraznil podporu základním sociálním a kulturním funkcím rodiny i potřebám jejich členů ve všech fázích životního cyklu.

K realizaci uvedeného cíle byly zvoleny tyto nástroje:

- 1) Poskytovat sociální pomoc rodinám v případě nedostatečnosti nebo selhání jejich zdrojů nebo neschopnosti rodiny těchto zdrojů využívat. Vytvořit systém dávek a služeb.

- 2) K zrovnoprávnění mateřství se zaměstnáním a ekonomickou činností zavést rodičovský příspěvek jako rodinný příjem matky pečující o dítě.
- 3) Rodinné přídavky přetvořit tak, aby byly především chráněny děti podle svých sociálních potřeb a možností rodičů je uspokojovat, bez ohledu na jejich počet v rodině. Odstranit závislost rodinných přídavek na zaměstnání rodičů, poskytnout je všem dětem za stejných podmínek a stejným způsobem.
- 4) Diferencovat a zvýraznit pomoc rodinám s nízkými příjmy. Sociální pomocí jim zaučít alespoň životní minimum.
- 5) Vedle pomoci standardním rodinám ve standardních situacích rozvíjet i systém pomoci (státu, dobrovolných i církevních organizací) ohroženým dětem a ohroženým rodinám. Podporovat a rozvíjet především činnosti směřující k obnově anebo stimulaci rodinné péče a k pomoci rodinám se zdravotně postiženými dětmi. Realizovat systém účelových dávek pro tyto rodiny.

5.2 ANALÝZA NĚKTERÝCH NÁSTROJŮ RODINNÉ POLITIKY

Vzhledem k tomu , že sociálně ekonomickému zabezpečení rodin byla již při tvorbě scénáře sociální reformy věnována značná pozornost a problematika finanční podpory rodin je často zmiňovaným a v praxi hojně využívaným nástrojem rodinné politiky, bude nyní uveden rozbor situace v této oblasti.

Součástí strategie podpory rodin byla také nová koncepce dávek státní sociální podpory rodinám s dětmi, které doplňují nebo nahrazují příjem rodin a řeší jejich specifické situace.

Mezi nejvýznamnější dávky určené rodinám patří příravek na dítě a sociální příplatek. Tyto dávky tvoří cca 60 % z celkového objemu dávek státní sociální podpory. Přijetím zákona č. 117 / 1995 Sb. o státní sociální podpoře byly stanoveny podmínky přiznávání

těchto dávek tak, aby dávky zohledňovaly příjmovou situaci rodiny. Z dávek univerzálních se staly dávky testované a v důsledku toho od roku 1996 klesl počet rodin, které tyto dávky pobírají.

5.2.1 PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Přídavky na děti byly do konce roku 1995 poskytovány všem rodinám a jejich výše byla dříve odvislá od počtu dětí v rodině, později od věku dětí. V současnosti je dávka přiznána v závislosti na výši příjmu v rodině a její výše je rozlišná podle věku dítěte. I přesto, že se tato dávka stala testovanou i nadále ji pobírá vysoké procento rodin - v roce 1996 87,3 % rodin, vyplaceno bylo 12,19 mil. Kč, v roce 1999 81,6 % rodin, vyplaceno bylo 12,47 mil. Kč.¹ Přídavek na dítě je současně nejvýznamnější dávkou státní sociální podpory - její podíl činí cca 44 % z celkového objemu dávek. Sledujeme-li, jaký podíl tvoří přídavek na dítě na čistých příjmech rodiny (2 - 5 % čistého příjmu rodiny), pak lze konstatovat, že tato dávka není pro převažující část českých ekonomicky významná.

5.2.2 SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Sociální příplatek je transformovaný státní vyrovnávací příspěvek, který vznikl v roce 1990 v důsledku liberalizace cen a který byl do roku 1995 vyplácen univerzálně všem dětem. Sociální příplatek je od roku 1996 dávkou testovanou. Cílem této dávky je především ošetřit rodiny s nízkými příjmy a takové situace, kdy rodina ztratila svůj příjem. Výše sociálního příplatku je výrazně diferencovaná: se zvyšujícím se příjmem rodiny se příplatek postupně snižuje. Mimo to se do výše sociálního příplatku promítá zdravotní postižení dítěte, zdravotní postižení rodiče nebo jeho osamělost. Je-li přídavek na dítě vyplácen téměř 90 % rodin, pak v případě sociálního příplatku klesá počet rodin čerpajících tuto dávku na čtvrtinu sledovaných rodin. Po zavedení adresnosti sociálního příplatku směrem k rodinám s nízkými příjmy tedy významně klesá počet rodin

---

¹ Evropská sociální charta: první zpráva o plnění Evropské sociální charty předkládaná vládou ČR, Praha 2001

pobírajících tuto dávku - sociální příplatek se podílí na celkovém objemu vyplácených dávek cca 22 %, což je cca 6,2 mil. Kč za rok.¹ Na druhé straně však vzrůstá podíl sociálního příplatku na čistém příjmu těchto rodin, mezi něž patří především rodiny s více dětmi a neúplné rodiny.

Cílem sociální politiky v 90. letech bylo zabránit propadu rodin s nízkými příjmy do chudoby, čehož bylo dosaženo jak adresností, tak diferencovaným výpočtem výše dávek. Toto poslání splnil především sociální příplatek, který v kombinaci s přídavkem na dítě čerpají především rodiny neúplné, rodiny úplné s jedním ekonomicky aktivním rodičem, rodiny s více dětmi, ale hlavně rodiny, ve kterých se vyskytuje kombinace těchto znaků. Tyto rodiny byly ochráněny před propadem do chudoby. Přes výše uvedené však statistika dokládá, že 25 - 30 % rodin oprávněných čerpat sociální příplatek tuto dávku nevyužívá. Zde je otevřen prostor pro sociální práci, jejímž cílem je vyhledávat ty domácnosti, které z řady různých důvodů o dávku nežádají.

Jak již bylo zmíněno státní rodinná politika se zaměřuje zejména na finanční pomoc a materiální zajištění rodin. Jiné formy podpory a pomoci potom poskytují rodinám zejména nestátní instituce. Jedná se především o poskytování škály různých služeb a poradenství. Tyto organizace se zaměřují zejména na skupiny se specifickými problémy, např. rodiny se zdravotně postiženým dítětem, pěstounské rodiny, a pod. Jejich činnost je velmi potřebná a tvoří významnou součást sociální pomoci.

5.3 LEGISLATIVNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

Základní legislativní opatření v oblasti rodinné politiky, jejichž přijetí či novelizací byla realizována řada prvků přijatých v rámci scénáře sociální reformy:

- zákon č. 94 / 1963 Sb. o rodině
- zákon č. 359 / 1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

---

¹ Evropská sociální charta: první zpráva o plnění Evropské sociální charty předkládaná vládou ČR, Praha 2001

- zákon č. 100 / 1988 Sb. o sociálním zabezpečení zákon č. 463 / 1991 Sb. o životním minimu
- zákon č. 117 / 1995 Sb. o státní sociální podpoře
- zákon č. 482 / 1991 Sb. o sociální potřebnosti

Instituce pracující v oblasti pomoci rodinám (následující přehled je pouze informativní, není to výčet všech institucí působících v dané oblasti):

1) v oblasti veřejné správy:

- referáty soc. věcí a SSP OkÚ
- krajské úřady
- obecní úřady

2) v oblasti nestátní:

- Centrum pro rodinu Biskupství litoměřického Krupka
- Dětské centrum Most
- Diakonie ČCE - SESA Most
- Diakonie ČCE - Středisko křesťanské pomoci v Litoměřicích
- Diecézní charita Litoměřice
- Fond ohrožených dětí Litoměřice
- Pedagogicko-psychologická poradna - Chomutov, Jirkov, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Litoměřice, Louny, Most, Teplice
- Poradna pro manželství, rodinu a mezilidské vztahy - Louny, Most
- Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy - Chomutov

5.4 KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY

Rodina svým dobrým fungováním vytváří příznivé podmínky pro kultivaci vlastní osobnosti u mladé generace. Předpokladem rozvoje lidského potenciálu je tedy i dobrá rodinná politika státu, podporující rodinu ve všech jejích základních funkcích.

V připravované vládni koncepci rodinné politiky je kladen důraz na zlepšení slučitelnosti profesních a rodičovských povinností tak, aby rodiče neztráceli v době rodičovské dovolené kontakt se svým povoláním a přitom se mohli věnovat i výchově svých dětí.

Vláda považuje za nezbytné přispět k překonání kritického stavu demografického vývoje obyvatelstva, který ohrožuje budoucnost naší společnosti. Vláda pokládá za svůj naléhavý úkol přijmout opatření, která povedou k vytvoření podmínek pro lepší fungování a stabilitu rodiny a manželství a která podpoří rodiny s dětmi.

Vláda dále rozvine vyvážený systém podpory rodin s dětmi. Přídavek na dítě vláda navrhne jako příspěvek společnosti na výživu a výchovu dětí, který má náležet všem dětem bez rozdílu, ve stejné výši a diferencovaný pouze podle věku dítěte s tím, že jeho součástí bude jednorázový školní příspěvek zvyšující se podle stupně školního vzdělání. Rodičovský příspěvek má podle názoru vlády představovat nejméně jednu třetinu průměrných pracovních příjmů zaměstnanců ve věku 25 - 35 let, přičemž by měla být rozšířena možnost částečné výdělečné činnosti při jeho pobírání.

Vláda počítá s fondovým zabezpečením dlouhodobých potřeb rodin s dětmi v různých fázích života, například novomanželské půjčky, rodinné spoření, svěřenecký fond, a navrhne změny daňového systému zvýhodňující rodiny s dětmi, například společné zdanění manželů, možnosti opce mezi přídavky na děti a daňovými odpočty na děti. Vláda rovněž připraví zákon o zákazu dětské práce a ochraně dětí při práci, pokud bude dětská práce ve výjimečných případech připuštěna.

Oblast rodinné politiky bude obsahovat stimuly pro vytvoření regionálních rodinných politik a prorodinných opatření na úrovni obcí.

Obrázek: mapka Ústeckého kraje – administrativní rozdělení

6. SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

6. SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

6.1 HISTORICKÝ VÝVOJ: OBDOBÍ 1945 - 1989

Vzhledem k obtížnosti získávání relevantních dat jsou prezentované údaje uváděny za celou ČR. Data byla zjišťována statistickými šetřeními, z nichž nejvýznamnější jsou sčítání lidu.

Populační vývoj obyvatelstva během téměř půlstoletého období nebyl rovnoměrný. Došlo k politickým a ekonomickým změnám, které se pomítly i do demografického vývoje.

Reprodukce obyvatelstva po roce 1945 až do roku 1989 byla charakterizována vysokou **sňatečností**, nejvyšší bezprostředně po válce. Její klesání bylo pozvolné, ale stále na relativně vysoké úrovni. Vysoká sňatečnost byla důsledkem jednak snížení věku zletilosti z 21 na 18 let, dále důsledkem faktického zániku institutu věna, postupného zvyšování zaměstnanosti žen, ale také nově vznikající tendencí odejít dříve než tradičně z rodičovské moci.

Rozvodovost proti tomu měla rychlou akceleraci a hladina manželství zaniklých rozvodem již tehdy patřila k nejvyšším v Evropě. Zvyšování rozvodovosti rostlo současně se zvyšováním nezávislosti žen na manželech (dvě třetiny rozvodů se uskutečňovaly z podnětu ženy), se zvyšováním jejich vzdělání a tím i jejich psychické nezávislosti.

Porodnost klesala se zvyšováním zaměstnanosti žen a s jejich rostoucím vzděláním, ale také v souvislosti se snahou zvýšit životní úroveň rodiny snížením počtu jejích členů. V době značného klesání porodnosti v 50. letech, ale také v souvislosti s uvolněním předpisů o umělém přerušení těhotenství v roce 1957, byla zřízena Státní populační komise z jejíhož podnětu byla na přelomu 60. a 70. let přijata řada pronatalitních opatření, kterým se podařilo zvrátit na dobu téměř deseti let klesání porodnosti. Po roce 1977 však začaly na vývoj porodnosti působit negativní ekonomické a společenské jevy (zvyšování cen, zastavení růstu ekonomiky), což mělo za následek snížení porodnosti.

Během sledovaného období se měnila celá česká společnost. Změnilo se **sociální složení**, klesal počet pracujících v zemědělství a narůstal počet ostatních zaměstnanců. **Vzdělanost** obyvatelstva se postupně zvyšovala: je patrný nárůst osob se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním.

Struktura obyvatelstva podle pohlaví a věku

věková struktura	1950	1961	1970	1980
MUŽI				
0 - 14	1 086 681	1 241 698	1 067 321	1 234 531
15 - 59	2 756 953	2 810 095	2 936 166	3 054 112
60 +	482 007	588 838	746 024	699 452
ŽENY				
0 - 14	1 051 695	1 186 871	1 014 345	1 177 484
15 - 59	2 888 026	2 907 653	2 989 909	3 081 903
60 +	630 771	836 376	1 053 932	1 044 445
CELKEM				
0 - 14	2 138 376	2 428 569	2 081 666	2 412 015
15 - 59	5 644 979	5 717 748	5 926 075	6 136 015
60 +	1 112 778	1 425 214	1 799 956	1 743 897

Tab. č. 1

Sňatečnost a bilance manželství

	1950	1961	1970	1980
sňatky	95 166	74 003	90 624	78 343
manželství zaniklá rozvodem	11 312	13 939	21 516	27 218
manželství zaniklá úmrtím	44 320	45 508	58 419	57 805

Tab. č. 2

Rozvodovost podle délky trvání manželství

	1950	1961	1970	1980
rozvody	11 312	13 939	21 516	27 218
manželství dle délky trvání				
do 1 r.	607	287	477	608
1 - 9 r.	6002	7354	13 127	16 659
10 a více r.	7003	6298	7912	9951

Tab. č. 3

Porodnost

	1950	1961	1970	1980
porodnost	188 341	131 019	147 865	153 801
dle věku matky				
do 15 r.	33	20	25	16
15 - 19 r.	15 321	16 166	19 943	17 729
20 - 24 r.	65 398	54 729	74 396	68 654
25 - 29 r.	60 010	34 361	36 777	44 471
30 - 34 r.	21 736	17 244	11 720	17 747
35 - 39 r.	18 908	7 084	4 011	4 516
40 a více	6 908	1 415	993	668

Tab. č. 4

Rodiny - úplné, neúplné

	1950	1961	1970	1980
úplné rodiny	2 182 000	2 405 000	2 487 000	2 557 000
neúplné rodiny	neudáno	249 000	307 000	325 000

Tab. č. 5

Sociální složení obyvatelstva

	1950	1961	1970	1980
dělníci	neudáno	2 499 000	2 885 000	3 085 000
zaměstnanci	neudáno	1 431 000	1 520 000	1 824 000
zemědělci	neudáno	754 000	556 000	440 000
jiné	neudáno	11 000	23 000	15 000

Tab. č. 6

Složení obyvatelstva podle dokončeného vzdělání

	1950	1961	1970	1980
základní	5 606 019	5 743 688	4 086 749	3 511 734
střední odborné	660 949	546 852	2 225 013	2 556 344
úplné střední	344 627	642 825	1 043 936	1 348 453
vysokoškolské	61 687	156 412	263 127	393 524
bez vzdělání	21 673	24 478	22 226	20 061

Tab. č. 7

6.2 HISTORICKÝ VÝVOJ: OBDOBÍ 1990 - 2000

Z důvodu podání reálnějšího přehledu o situaci v daném regionu jsou následující údaje uváděny pouze za Ústecký kraj, popř. za vybrané okresy.

Změny, které přinesl rok 1989, mají dosah týkající se celé společnosti. Společenské dopady politických a ekonomických změn se promítají do všech sociálních vrstev obyvatelstva. Mají stánku ekonomickou, sociální, psychologickou, morální. Mění se hodnotové škály. Rodina ztrácí svůj klasický význam. Dítě v rodině mění její situaci sociální, ekonomickou, psychologickou.

Úroveň **sňatečnosti** v rámci celé ČR má od roku 1990 klesající vývoj. Např. počet manželství uzavřených v roce 1998 byl o 32,3 % nižší než v roce 1989. Míra sňatečnosti nevdaných žen starších 15 let klesla v téže době dokonce o 41,9 %. To svědčí o horším vztahu mladých lidí k manželství a rodině. Po západním vzoru žijí mladí lidé častěji v mimomanželských vztazích, z některých z nich se narodí i děti. Část z nich je sice „legitimována“ napotomním sňatkem, avšak nadále zůstává nenaplněna část funkce manželství. Klesající počet sňatků souvisí i se zvyšováním věku svobodných snoubenců

v důsledku odkládání sňatku. *Od roku 1990 do roku 1997 se věk svobodných ženichů zvýšil z 24,0 roků na 27,6 roku, svobodných nevěst z 21,4 roku na 25,4 roku. Proti západním zemím je to nadále věk o 2 až 3 roky nižší. Ústecký kraj se od zmiňovaných fakt příliš neliší, jak je patrné z dále uvedených údajů.*

Četnost **rozvodů** se nesnížila, jak se očekávalo vzhledem k uzavírání manželství ve vyšším věku. To platí jak pro ústecký region, tak pro celou ČR. Na každé rozváděné manželství připadá 1,1 nezletilého dítěte a délka rozváděných manželství je dlouhodobě 10 let. Oba ukazatele jsou téměř neměnné a pro Ústecký kraj srovnatelné s celorepublikovým průměrem. *Mění se však důvody rozvodů. Např. v roce 1960 byly jako důvod rozvodu uváděny povahové rozdíly v cca. 10 % případů rozvodu, v roce 1995 však vzrostly u mužů na necelých 49 % a u žen na 28 %. Nevěra jako důvod rozpadu manželství se stala méně častou příčinou: u mužů klesl podíl z 29 % na 13 % a u žen z 50 % na 10 %.*

Dalšími popisovanými ukazateli jsou **porodnost** a **potratovost**. I u těchto ukazatelů je patrná klesající tendence ve sledovaném období. U potratovosti však okresy Ústeckého kraje zauímají první místa (viz. tab. č. 17).

Obrázek: Vývoj počtu živě narozených a zemřelých v Ústeckém kraji 1990 – 2000

Obrázek: Věkové složení obyvatelstva Ústeckého kraje (stav 31.12.2000)

Struktura obyvatelstva dle pohlaví a věku

věková skupina	1998	1999	2000
MUŽI			
0 - 14	74 866	73 342	71 994
15 - 59	276 817	278 025	278 221
60 +	53 552	54 125	55 332
ŽENY			
0 - 14	71 244	69 792	68 283
15 - 59	269 754	270 641	270 972
60 +	80 619	81 226	82 211
CELKEM			
0 - 14	146 110	143 134	140 277
15 - 59	546 571	548 666	549 193
60 +	134 171	135 351	137 543

Tab. č. 8

Sňatečnost

	1998	1999	2000
sňatky	4 525	4 361	4 499
snoubenci dle stavu			
svobodní	3 092	2 984	3 067
svobodné	3 076	2 944	3 086
rozvedení	1 356	1 307	1 360
rozvedené	1 375	1 330	1 337
ovdovělí	77	70	72
ovdovělé	74	87	76

Tab. č. 9

Rozvodovost

	1998	1999	2000
rozvody	3 571	1 883	2 717
manželství dle délky trvání			
do 1 r.	24	15	-
1 - 9 r.	1 863	976	1 298
10 a více r.	1 684	892	1 419

Tab. č. 10

Porodnost

	1998	1999	2000
porodnost	7 939	7 747	8 003
dle věku matky			
do 15 r.	1	2	4
15 - 19 r.	809	733	689
20 - 24 r.	3 265	2 989	2 767
25 - 29 r.	2 518	2 647	2 984
30 - 34 r.	971	1 008	1 138
35 - 39 r.	320	307	365
40 a více r.	55	61	56

Tab. č. 11

Sociální složení obyvatelstva

	1998	1999	2000
zaměstnanci	325 300	306 000	304 200
zaměstnavatelé	16 500	16 400	13 500
pracující na vlastní účet	24 700	27 400	28 500
členové produkčních družstev	2 100	1 600	900
pomáhající rodinní příslušníci	1 100	1 300	1 400

Tab. č. 12

Složení obyvatelstva dle dosaženého vzdělání

	1998	1999	2000
základní	185 500	174 000	183 700
střední odborné (OU+OŠ)	280 400	287 300	277 900
střední odborné s mat. (SOU+SOŠ)	137 300	142 400	144 900
střední všeobecné (gymnázium)	29 300	28 900	28 100
vysokoškolské	29 000	34 800	34 400

Tab. č. 13

Postavení kraje v ČR v roce 2000

	měřicí jednotka	Ústecký kraj	Podíl na ČR v %
ÚZEMÍ			
rozloha	km ²	5 335	6,8
počet obcí		354	5,6
hustota obyvatelstva	osoby/km ²	155,0	130,2 ¹⁾
podíl městského obyvatelstva	%	80,4	70,91 ¹⁾
OBYVATELSTVO			
počet obyvatel	osoby	827 013	8,1
živě narození na 1000 obyv.	‰	9,7	8,8 ¹⁾
zemřelí na 1000 obyv.	‰	10,6	10,6 ¹⁾
průměrný věk obyv. celkem	roky	37,7	38,8 ¹⁾
průměrný věk - muži	roky	36,2	37,1 ¹⁾
průměrný věk - ženy	roky	39,2	40,3 ¹⁾
střední délka života - muži	roky	69,83	71,65 ¹⁾
střední délka života - ženy	roky	76,59	78,35 ¹⁾
PRÁCE			
průměrný počet zaměstnanců	fyz. os.	233 597	7,5
zemědělství , lesnictví a rybolov	fyz. os.	7 113	4,4
průmysl	fyz. os.	95 096	8,1
stavebnictví	fyz. os.	15 122	8,4
míra nezaměstnanosti	%	16,15	8,78 ¹⁾
volná pracovní místa	místa	2 798	5,4
neumístění uchazeči o zaměstnání	osoby	66 572	14,6

¹⁾průměr ČR

Tab. č. 14

Vývoj kraje v letech 1990 – 2000

	měřicí jednotka	1990	1995	2000
OBYVATELSTVO				
střední stav obyv. - celkem	osoby	837 114	825 628	826 992
muži ve věku 0 - 14 r.	osoby	91 232	80 226	71 994
muži ve věku 15 - 64 r.	osoby	277 388	287 368	295 429
muži ve věku 65 a více r.	osoby	34 693	36 315	38 124
ženy ve věku 0 - 14 r.	osoby	86 853	76 167	68 283
ženy ve věku 15 - 64 r.	osoby	276 303	283 969	290 611
ženy ve věku 65 a více r.	osoby	57 992	61 029	62 572
živě narození na 1000 ob.	‰	12,8	9,9	9,7
zemřelí na 1000 obyvatel	‰	12,2	11,3	10,6
přistěhovalí na 1000 obyv.	‰	neuvedeno	7,0	6,3
vystěhovalí na 1000 obyv.	‰	neuvedeno	5,7	5,6
sňatky na 1000 obyvatel	‰	9,7	5,4	5,4
rozvody na 1000 obyvatel	‰	4,22	3,14	3,29
potraty na 1000 obyvatel	‰	14,8	7,8	6,2
PRÁCE				
průměrný počet zaměstnanců	fyz. os.	401 958	251 866	233 597
zemědělství, lesnictví a rybolov	fyz. os.	neuvedeno	8 958	7 113
průmysl	fyz. os.	neuvedeno	108 889	95 096
stavebnictví	fyz. os.	neuvedeno	20 191	15 122
míra nezaměstnanosti	%	0,67	5,79	16,15
volná pracovní místa	místa	6 050	5 931	2 798
uchazeči o zaměstnání	osoby	2 874	24 413	66 572

Tab. č. 15

Základní demografické údaje ve vybraných okresech

	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice
stř. stav obyv. - celkem	125 455	114 141	86 129	118 990	129 986
stř. stav obyv. - muži	61 871	56 169	42 389	58 146	64 242
stř. stav obyv. - ženy	63 584	57 972	43 740	60 844	65 744
sňatky	655	615	453	589	751
sňatky na 1000 obyv.	5,2	5,4	5,3	4,9	5,8
rozvody	247	261	220	360	232
rozvody na 1000 obyv.	2,34	3,37	2,82	3,80	3,30
živě narození	1 281	1 077	828	1 112	1 174
živ. narození na 1000 obyv.	10,1	9,4	9,6	9,3	9,0
zemřelí	1 202	1 290	981	1 207	1 436
zemřelí na 1000 obyv.	9,6	11,3	11,4	10,1	11,0
potraty	771	562	465	743	915
potraty na 100 naroz.	60,2	52,2	56,2	66,8	77,9
přistěhovalí	1 126	1 395	1 200	921	1 621
přist. na 1000 obyv.	9,0	12,2	13,9	7,7	12,5
vystěhovalí	1 107	1 026	988	1 188	1 123
vyst. na 1000 obyv.	8,8	9,0	11,5	10,0	8,6

Tab. č. 16

Okresy s nejvyšší potratovostí

Potraty na 1000 žen ve věku 15-49 let			
1990/91		1994/95	
Ústí n. Labem	62,1	Ústí n. Labem	36,7
Most	61,7	Teplice	34,7
Teplice	60,0	Cheb	33,3
Česká Lípa	57,9	Tachov	33,0
Český Krumlov	56,7	Chomutov	31,0
Děčín	55,9	Česká Lípa	30,9
Chomutov	54,7	Most	30,8
Louny	54,2	Děčín	29,5
Prachatice	54,0	Louny	29,0
Průměr ČR	47,4	Průměr ČR	24,2

Tab. č. 17

7. TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE A PÁCHÁNÍ NA MLÁDEŽI V REGIONU KRUŠNOHOŘÍ

7. TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE A PÁCHÁNÍ NA MLÁDEŽI V REGIONU KRUŠNOHOŘÍ

V porovnání se stejným obdobím v roce 2001 lze konstatovat, že ve sledovaných okresech Podkrušnohoří došlo k nárůstu počtu pachatelů majetkové trestné činnosti i násilné trestné činnosti, a to jak nezletilců, tak také mladistvých. Majetková trestná činnost nezletilců a mladistvých je ve zvýšené míře zaznamenávána ve školách, kde dochází ke krádežím mezi spolužáky, vzrostl počet pachatelů trestných činů krádeží na osobách a krádeží v prodejnách. Největší nárůst pachatelů z řad nezletilců a mladistvých byl zaznamenán v případech vloupání do motorových vozidel. Zhruba na stejné úrovni zůstal počet pachatelů krádeží motorových vozidel, vloupání do bytů a do rodinných domků.

V oblasti násilné trestné činnosti došlo k nárůstu počtu pachatelů případů výtržnictví (hlavně ve školách), ke zvýšení počtu případů vydírání a loupeží. Zvýšila se agresivita a brutalita páchaných trestných činů mezi žáky ve školách i mimo školu.

Trestná činnost páchaná v Podkrušnohoří je úzce spjata s provozováním prostituce na trase E-55, kde bylo zaznamenáno ve sledovaném období několik případů prostitutek mladších 15-ti let. Rovněž byl zaznamenán nárůst počtu pachatelů trestného činu šíření toxikomanie a tzv. sprejerství.

Co se týče trestné činnosti páchané na mládeži za sledované období, lze říci, že došlo k nárůstu počtu pachatelů trestného činu pohlavního zneužívání. Zhruba na stejné úrovni za sledované období zůstal počet pachatelů trestných činů týrání svěřené osoby a ohrožování mravní výchovy mládeže.²

---

² Statistická ročenka Policejního prezidia České republiky

1.1. – 31.12.2002	CHOMUTOV		MOST		LOUNY		TEPLICE	
Pácháno mládeží	děti	mladiství	děti	mladiství	děti	mladiství	děti	mladiství
Loupeže	5	12	4	16	0	3	2	5
Ublížení na zdraví	7	3	2	9	2	2	2	2
Vydírání	0	3	7	3	4	2	5	0
Znásilnění	1	2	0	2	0	1	0	1
Vloupání celkem:	12	35	9	37	10	31	6	34
- do restaurací	0	2	0	1	0	1	0	0
- do škol	2	4	1	2	0	0	0	0
- do bytů	2	3	0	6	2	2	2	7
- do chat	0	1	0	2	2	9	0	0
- do rodinných domků	2	7	0	2	1	5	0	0
- do obchodů	0	4	1	11	1	3	2	4
- do ostatních objektů	6	14	7	13	4	11	2	23
Krádeže celkem:	18	65	17	73	4	25	15	53
- kapesní	4	6	2	8	0	3	1	7
- na osobách	2	2	4	1	0	0	0	0
- do motorových vozidel	3	12	2	16	0	7	4	14
- do motorových vozidel dvoustopých	0	3	1	2	0	0	0	1
- do motorových vozidel jednostopých	6	20	5	22	4	10	2	12
- věci z automobilů	0	7	0	5	0	1	3	7
- v bytech	2	8	0	5	0	4	2	4
- v jiných objektech	1	7	3	14	0	0	3	8
- ostatní	0	4	12	11	2	2	13	4
Výtržnictví	1	1	1	2	0	0	0	3
Sprejerství	0	5	0	2	0	0	0	2
Šíření toxikomanie	2	0	0	0	1	0	2	0
Požáry								

1.1. – 31.12.2002	CHOMUTOV	MOST	LOUNY	TEPLICE
Týrání svěřené osoby	1	0	3	1
Pohlavní zneužívání	3	5	6	3
Ohrožování mravní výchovy	9	5	6	6

8. VÝZKUM SOUČASNÉHO STAVU RODINY REGIONU KRUŠNOHOŘÍ

8. VÝZKUM SOUČASNÉHO STAVU RODINY V REGIONU KRUŠNOHOŘÍ

8.1 JAKÝM ZPŮSOBEM JSME PRACOVALI

Naším úkolem bylo připravit výzkum, který se soustřeďuje na shromáždění dat, jež nám pomohou odpovědět na otázky, týkající se různých aspektů společnosti (rodiny). Sociální výzkum je vyměřen jako soustava systematických činností, uspořádaných podle účelných, vědeckých metod a pravidel ke kvantitativnímu nebo kvalitativnímu (ověřování/zjišťování) zkoumání nepředpojatým a nejednostranným způsobem. Naše práce se skládala z těchto etap:

- 1) výběr problému a jeho formulace ve spolupráci se zadavatelem
- 2) studium literatury o problému
- 3) vypracování hypotéz
- 4) operacionalizace (konstrukce indikátorů pro proměnné o hypotézách)
- 5) sestavení plánu výzkumu
- 6) výběr metod a vzorku
- 7) pilotní studie – úprava otázek
- 8) příprava záznamů rozhovorů a školení terénních pracovníků
- 9) sběr dat
- 10) analýza dat
- 11) interpretace dat a napsání zprávy

Na výzkumu vývoje a postavení rodiny v uplynulých desetiletích jsme zvolili techniku polostandardizovaného rozhovoru se seniory.

Rozhovor je velice pracná a nákladná technika sběru informací. Je to časově náročné a získat informace v rámci určitého časového limitu může být velice nákladné a často i nemožné. Klade také vysoké nároky na proškolený tým tazatelů v terénu. Naši tazatelé byli tedy studenti VOŠ PERSPEKTIVA oboru sociální práce, kteří byli nejen proškoleni v oblasti sociologického tazání se, ale i v psychologických dovednostech potřebných

k vedení rozhovoru a jednání se seniory. Proškolení tazatelů se v neposlední řadě týkalo i oblasti historické – novodobých dějin naší země.

Jistým negativem rozhovoru může být to, že se respondentům může jevit neanonymní, toto jsme se snažili ošetřit nejen důkladným seznámením respondentů s účelem a využitím výzkumu, ale i tím, že se při rozhovoru uvádělo pouze křestní jméno respondenta.

Metodu rozhovoru jsme pro práci se seniory zvolili také z důvodů „nižších nároků“ z hlediska obtížnosti pro respondenty. Rozhovor nám rovněž zajišťoval jistotu, že dotazovaná osoba je ta, která byla do vzorku vybrána a konečně, že jednotlivé otázky (témata) mohou být tazateli respondentům individuálně podány a budeme mít záruku autorských odpovědí. Proporce úspěšně dokončených rozhovorů je podstatně vyšší než-li návratnost dotazníků.

Poznámka: Pro výzkum seniorů jsme preferovali náročnější metodu nestandardizovaného rozhovoru před dotazníkem. Výzkumné zkušenosti s použitím dotazníku nás totiž varují nejen před nízkou návratností dotazníků, ale stává se, že respondenti nemusí zcela porozumět jak důvodu tázání se, tak i jednotlivým otázkám, nebo dokonce i že za seniora dotazník vyplní člen jeho rodiny.

Naším tazatelům byly připraveny záznamové archy (viz příloha) se sedmnácti tematickými otázkami. Jejich řazení bylo určeno jistou logickou posloupností. Přesto záleželo především na tazateli, jakým tématem rozhovor začne a k jakým otázkám se budou s respondentem posouvat a vracet.

Pro výzkum současného stavu rodiny v regionu Krušnohoří jsme zvolili metodu dotazníku. Jedná se o vysoce efektivní techniku, která je vhodná pro postižení velkého počtu jedinců při relativně nižších nákladech. Dotazník umožňuje získat tyto informace v poměrně krátkém čase, což vyhovovalo i našemu zadání.

Spolupracovníky v terénu byly naši studenti VOŠ denního i dálkového studia, kteří opět prošli základním sociologickým proškolením a proškolením v psychologických dovednostech potřebných při oslovování respondentů, zadávání i sběru dotazníků.

Anonymita šetření byla přesvědčivá i díky průvodnímu slovu terénních pracovníků. Dotazník klade vysoké nároky na ochotu dotazovaného, je snadné „přeskočit“ otázky nebo neodpovědět vůbec. Návratnost dotazníků bývá velmi nízká a reprezentativnost vzorku je tak často ztracena. Návratnost 50% bývá často považována za slušný úspěch. Tato negativa se nám podařilo eliminovat za pomoci jistých protiopatření. Naši terénní spolupracovníci vybírali respondenty sami podle jednoduchých kritérií kvótního výběru (vznikl zde tak jistý pravděpodobnostní vzorek), respondenty seznámili s účelem a významem našeho šetření a dotazníky po vyplnění od respondentů zároveň i sbírali. Vyplněné dotazníky ještě před očima respondentů náhodně zakládali, aby se ještě více zvýšila míra anonymity tázaných. Dosáhli jsme takto 91% návratnosti dotazníků. Respondentům jsme se snažili co nejvíce „ulehčit“ zodpovězení a vrácení dotazníků. Na třech stránkách dotazníku našel respondent osmnáct otázek, proložených obrázky, na úvodní straně byla mapka regionu a základní informace o účelu dotazníku spojená s apelační výzvou a základními informacemi o zadavateli a zpracovateli projektu. Součástí dotazníku byl i propagační materiál o regionu. Otázky jsme se pokoušeli zadávat co nejsrozumitelněji (v případě potřeby dovysvětlení byl na blízku proškolený terénní pracovník), vždy jsme zvažovali, zda je otázka nezbytná a zda měří opravdu to, co měřit chceme (validní měření), pokoušeli jsme se vyhnout se sugestivním otázkám, které by respondenta manipulovaly do odpovědí, výčet odpovědí na uzavřené otázky byl upravován přidáním kategorie JINÉ. Zároveň jsme se pokusili nedávat nepříjemné dotazy, které by mohly vyvolat u respondentů pocity ohrožení pravdivou odpovědí, pro odlehčení jsme na několika místech zařadili i úsměvné možnosti odpovědí.

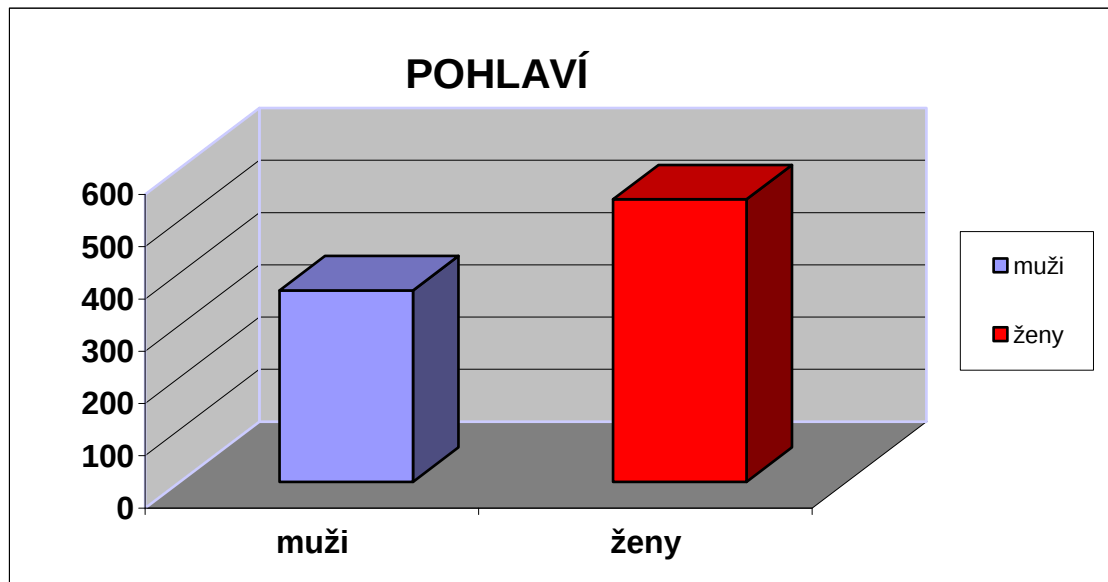
Již v úvodu jsme se zmínili o tom, že v zadání našeho úkolu bylo postihnout jistá kvantitativní, ale i kvalitativní data, která se týkají postavení rodiny v našem regionu. Protože je tento úkol nelehký, domníváme se, že je třeba zde uvést základní informace o rozdílnosti těchto postupů.

Kvantitativní výzkum je postaven na deduktivní metodě a je především o testování hypotéz, podmínkou testování hypotéz je získávání informace, která by byla reprezentativní pro celou populaci. Tento postup vyžaduje silnou standardizaci, která musí vést k redukci informací. Laicky řečeno, tázaný respondent nepopisuje plně své mínění o dané problematice a namísto toho si pouze vybírá nejpřijatelnější odpověď z nabídky. Výstupem kvantitativního výzkumu je soubor přijatých nebo zamítnutých hypotéz (potvrdilo se / nepotvrdilo se, ...) jejich generalizace na populaci je většinou snadná a validita je měřitelná.

Cílem kvalitativního výzkumu, který používá induktivní logiku, je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím, vytvářet nové hypotézy, teorie, porozumět. Tento výzkum je náročný z mnoha hledisek (především časových), protože jeho základem je získat co nejvíce informací o velmi malém počtu jedinců. Volnou formou otázek nevnučuje nikomu odpovědi. Náročným úkolem výzkumníka je pátrat po pravidelnostech existujících ve zjištěných datech a formulovat z nich nové hypotézy či teorie. Kvalitativní výzkum vykazuje vysokou validitu, ale stinnou stránkou je fakt, že jeho výsledky je velmi problematické generalizovat na populaci.

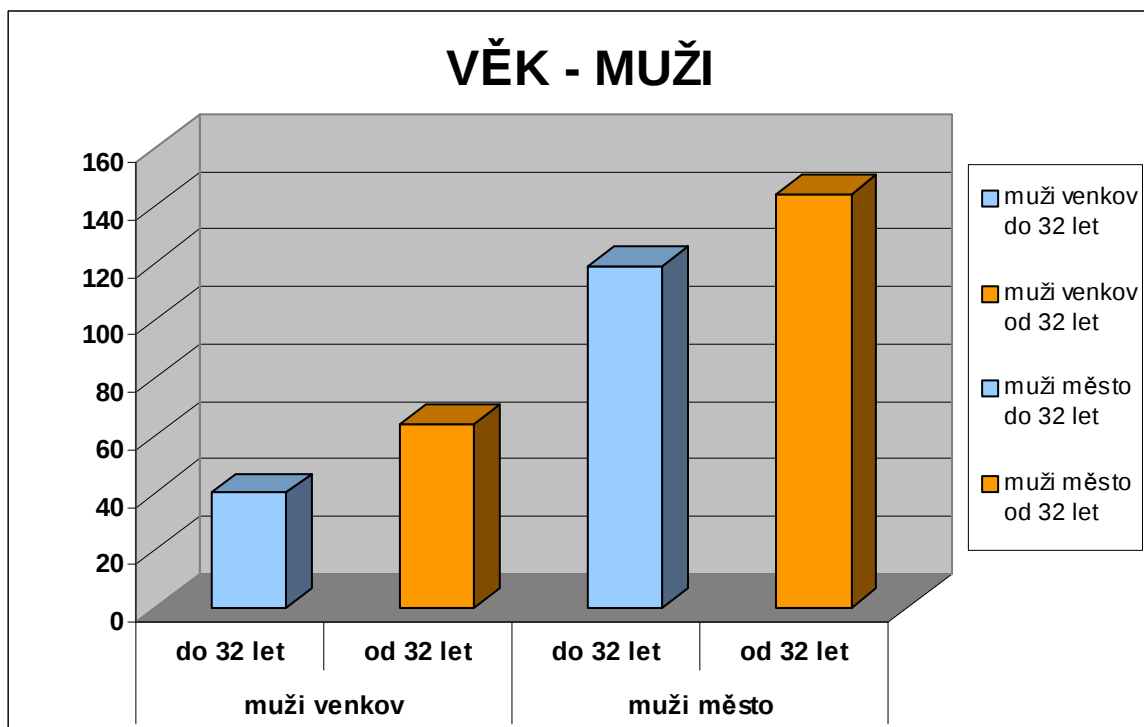
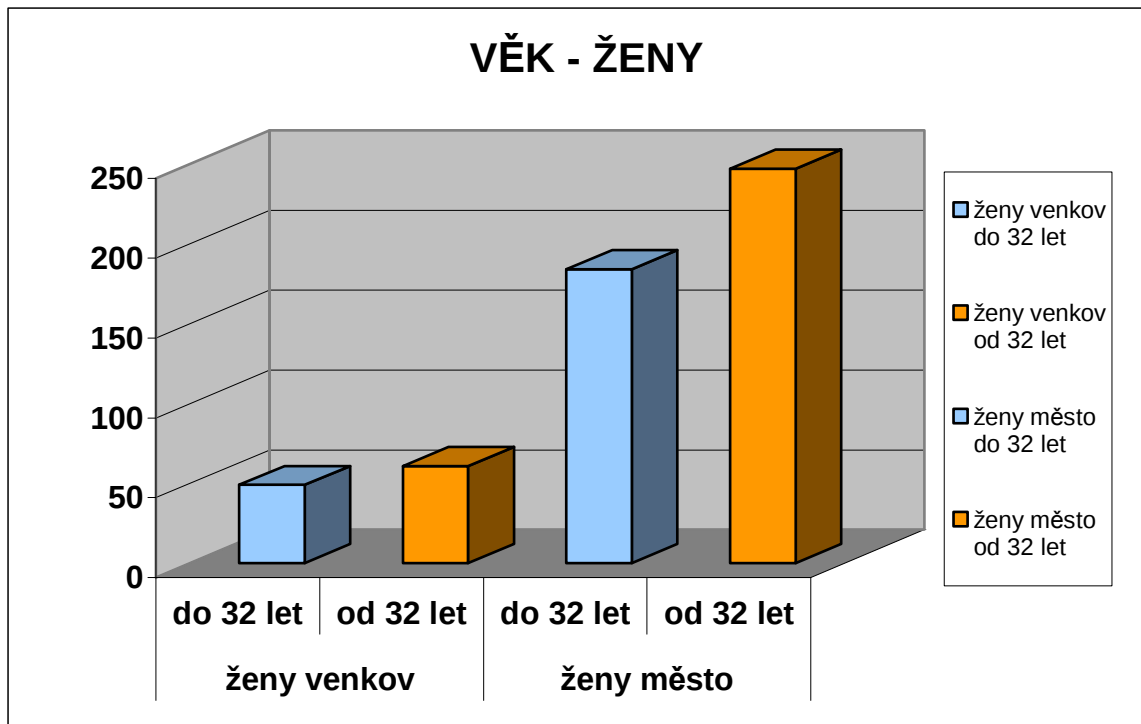
Při našem rozhodování, o tom, který přístup zvolit při hledání odpovědí na složité otázky týkající se rodiny v našem regionu nám nejvíce pomohl studie (předvýzkum), na kterém jsme si leccos ověřili. Důležitým momentem je i fakt, že i sami pocházíme z tohoto regionu, a v neposlední řadě rádi přiznáváme, že jsme poslechli rady známého sociologa Miroslava Dismana, a poradili jsme se nejen s odborníky, kteří již léta pracují na odborných projektech, ale s některými dotazovanými osobami.

9. VLASTNÍ VÝZKUM - RODINA

1. Pohlaví:

Během našeho výzkumu týkajícího se současného stavu rodiny v regionu Krušnohoří bylo osloveno celkem 1000 respondentů starších 18 let s trvalým bydlištěm v regionu. Návratnost byla 90,8%, dále tedy pracujeme s 908 vyplněnými dotazníky, které slouží k dalšímu zpracování. Jak již bylo uvedeno, metodou náhodného výběru tak vznikl i jistý pravděpodobnostní vzorek. Z 908 respondentů bylo žen 541 (59,6%) a mužů 367 (40,4%).

2. Věk:

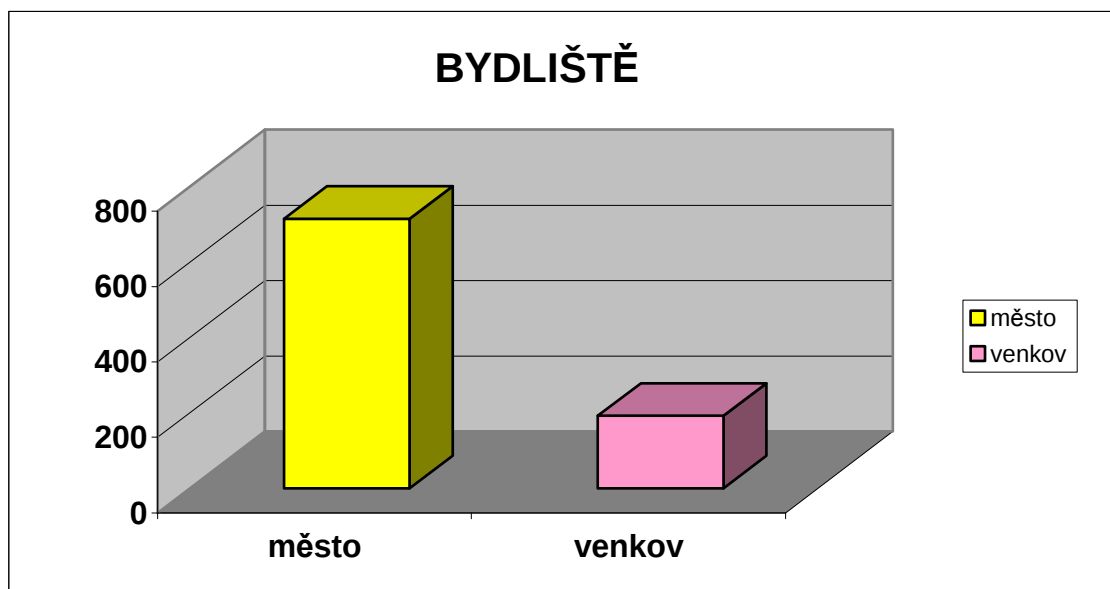
Průměrný věk respondentů je 38 let. Sledovaný věk respondentů jsme rozdělili do kategorií muž / žena; věk do 32 let / od 32 let; bydliště město / venkov.

Na venkově žije 20% a ve městě 80% sledovaných respondentů. Ženy žijící na venkově do 32 let (9%), od 32 let (11%); ženy žijící ve městě do 32 let (34%) od 32 let (46%).

V kategorii mužů žije na venkově 28% a ve městě 72%. Muži žijící na venkově do 32 let (11%) a od 32 let (17%); muži žijící ve městě do 32 let (32%) a od 32 let (40%).

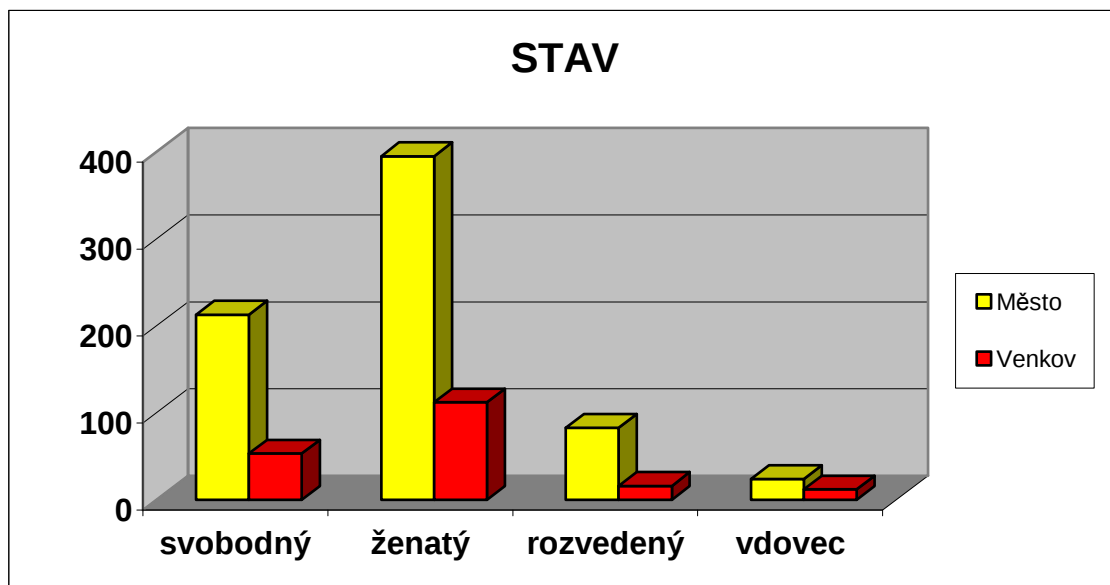
Údaje zjištěné u našich respondentů přibližně odpovídají i celorepublikovým statistikám (podle posledních údajů je průměrný věk našeho obyvatelstva 39 let).

3. Bydliště:

Z 908 respondentů má 715 (79%) trvalé bydliště ve městě a 193 (21%) na venkově. To ukazuje na mírně vyšší podíl městského obyvatelstva, než-li vykazují celorepublikové statistiky (71%) např. Z 5 občanů našeho regionu ve městě žijí 4 občané.

4. Stav:

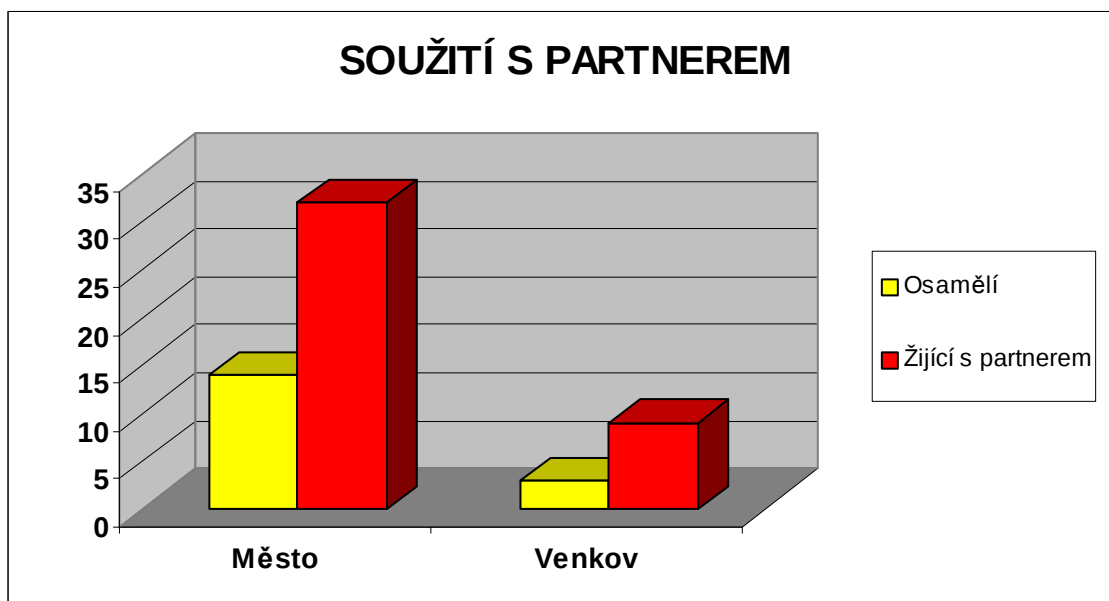

V kategorii stavu jsme zde dále sledovali hledisko trvalého pobytu. Nejpočetnější skupinou jsou ženatý / vdaná (56%). U venkovského obyvatelstva 58% a u městského 55%. Následuje skupina svobodný / svobodná (29%); u venkovského obyvatelstva 27%, u městského obyvatelstva 30%.

Skupina rozvedený / rozvedená (11%); u venkovského obyvatelstva 8% a u městského obyvatelstva 12%. Nejnižší počty vykazuje stav vdovec / vdova (4%) u venkovského obyvatelstva 6% a u městského obyvatelstva 3%.

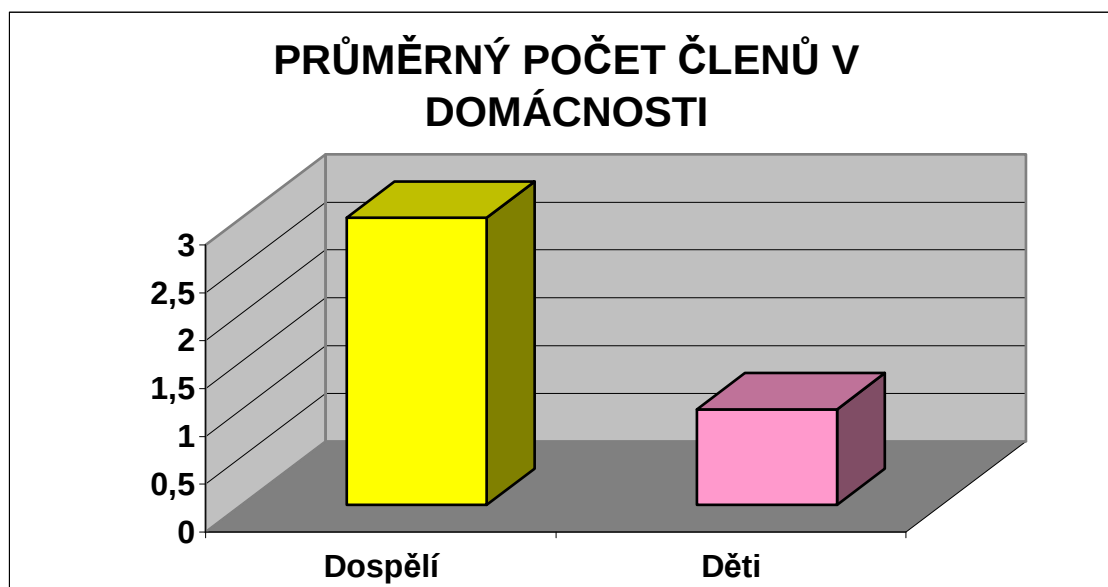
Rozdíly mezi venkovem a městem nejsou sice dramatické, ale přesto jsou patrné. Naši respondenti žijící na venkově více preferují, oproti městskému obyvatelstvu, život v manželství před svobodným stavem. Nalezli jsme zde méně rozvedených a více vdovců a vdov.

5. Jak dlouho žijete se svým současným partnerem (partnerkou) ve společné domácnosti?

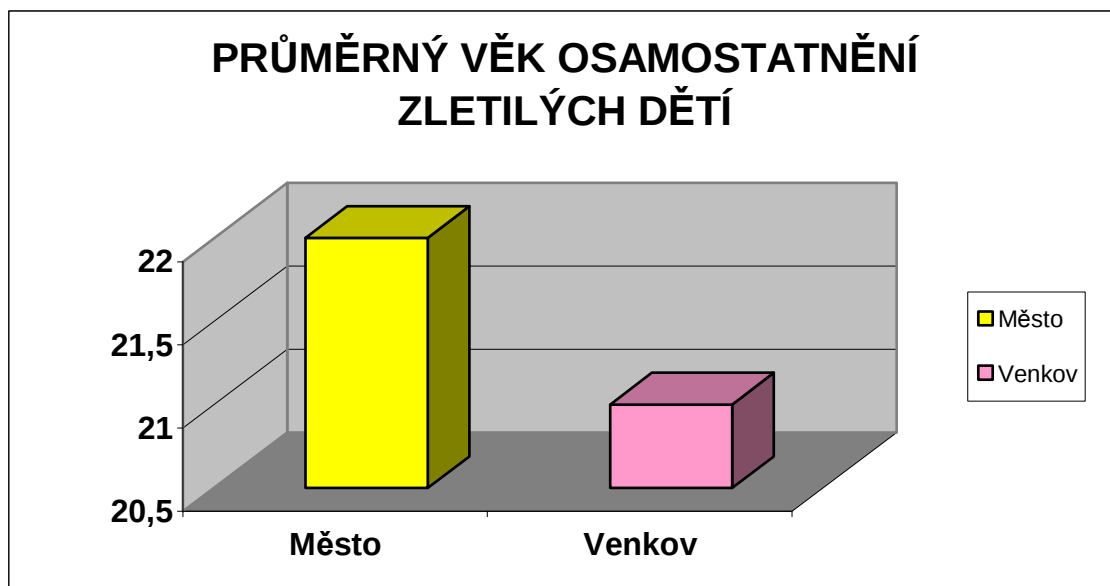

Z našich respondentů žijících na venkově je 71% žijících s partnerem a 29% osamělých. U respondentů s trvalým bydlištěm ve městě je situace obdobná 70% žijících s partnerem 30% osamělých. Počet osamělých je se nám zdá neuvěřitelně velký. Průměrná délka soužití s partnerem ve společné domácnosti je u venkovských respondentů 20 let a u městských respondentů 15 let.

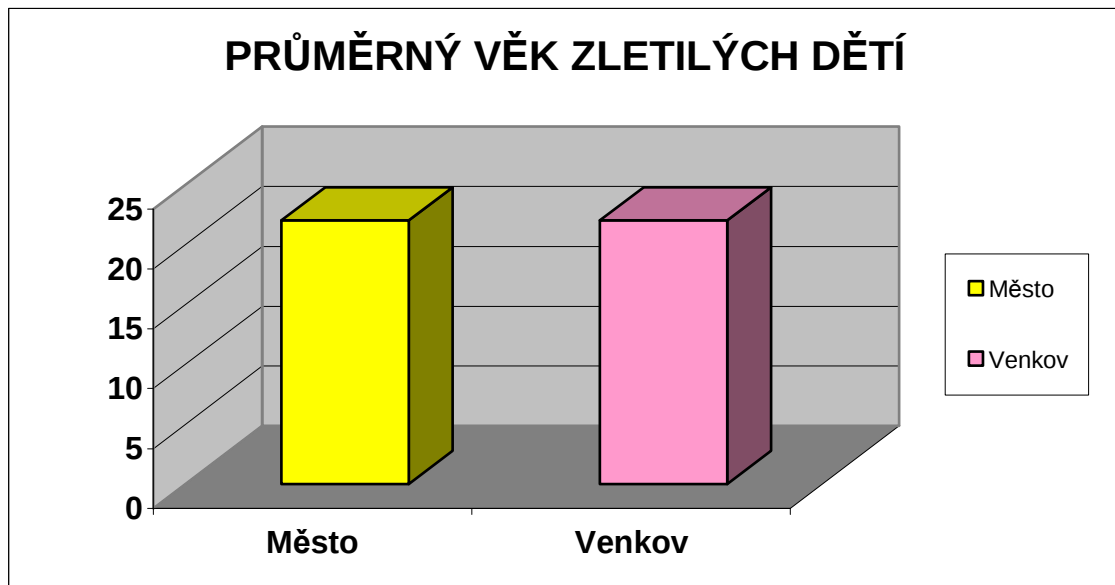
6. Počet osob ve společné domácnosti (včetně Vás) a počet dětí:

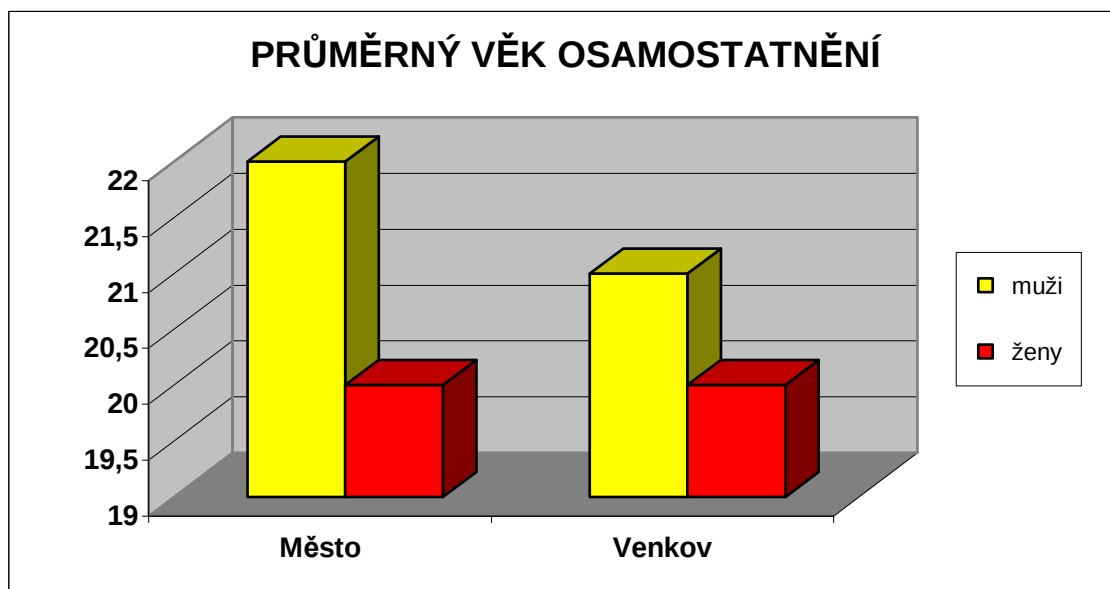
Většina našich respondentů žije v jaderném (nukleárním) typu rodiny – 2 dospělí + 1 dítě. Populační vývoj nejen v našem regionu, ale i v celé ČR lze označit za neuspokojivý. Vyplývá to z celé řady ukazatelů, které svědčí o ztrátě dynamiky reprodukce obyvatelstva. Populační vývoj má v našem regionu podobně nepříznivou podobu jako vývoj ekonomický. Vzájemná podmíněnost obou procesů má historický původ. Stalo se již pravidlem, že v celorepublikové statistice potratovosti se pouze střídají na špičce okresy Ústí nad Labem, Teplice, Most, Chomutov, Louny. A zároveň si náš region nevede nejlépe ve statistice porodnosti. Podobné negativní ukazatele nalezneme při pohledu do statistiky. Naděje dožití obyvatelstva, zde s nejkratší střední délkou života suverénně kralují Teplice, poté následují ostatní části regionu.

7. V kolika letech se Vaše zletilé děti osamostatnily?

Na tuto otázku odpovídali respondenti, jejichž děti se již osamostatnily. Z výzkumu vyplývá, že děti respondentů žijících na venkově se osamostatňují dříve, v méně než 21 letech, kdežto ve městech je tomu až o rok později. Je pravděpodobné, že se zde uplatňují faktory rozdílnosti mezi městem a venkovem, který vykazuje vyšší sňatečnost.

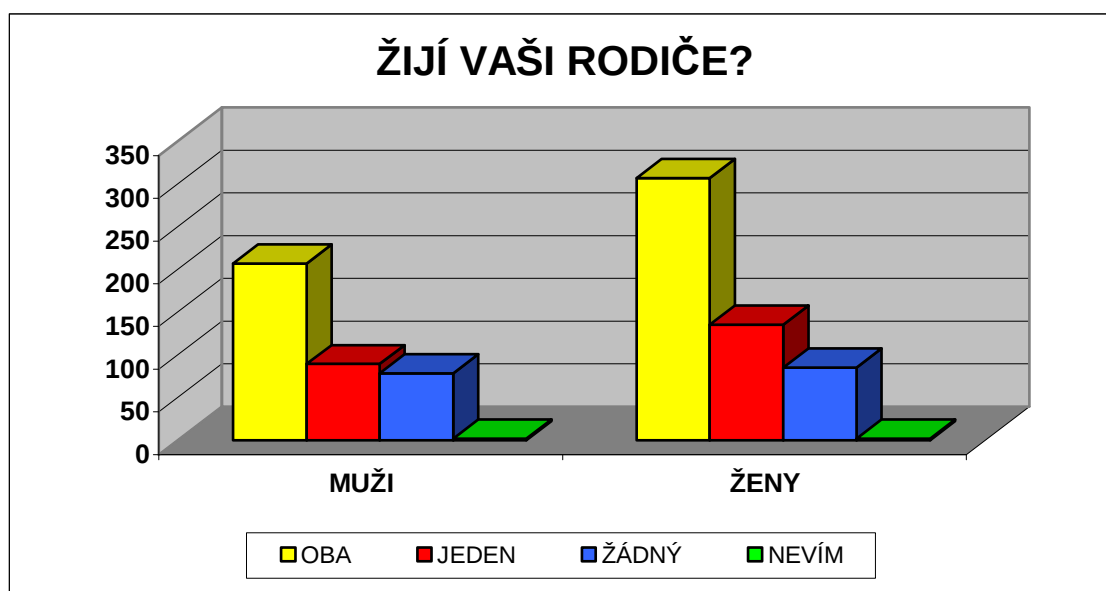
8. Sdílejí s Vámi společnou domácnost také Vaše zletilé děti?

Průměrný věk zletilých dětí, které s respondenty sdílejí společnou domácnost je 22 let. Rozdíly mezi městem a venkovem byly zanedbatelné.

9. V kolika letech jste se osamostatnil(a) Vy?

V této části se nám znovu potvrdily rozdíly mezi městem a venkovem. Zajímavé je i toto, že u žen je rozdílnost mezi městem a venkovem zanedbatelná. Ženy se průměrně osamostatnily před svým 20. rokem. Muži z vesnic před 21. rokem a muži z města před 22. rokem.

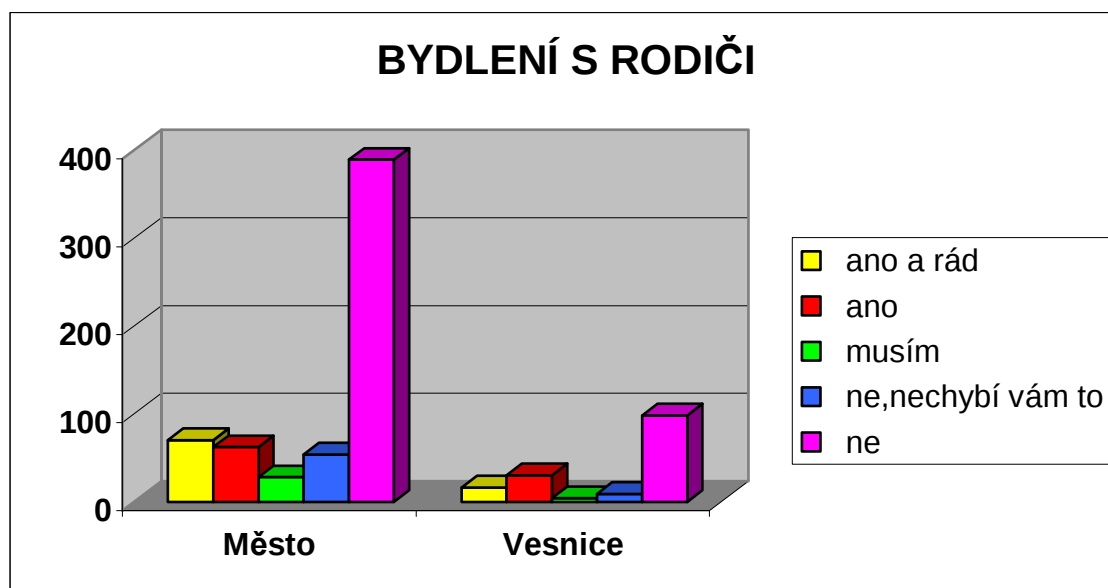
10. Žijí Vaši rodiče?

Z celkového počtu 908 respondentů má 738 (81%) dotázaných jednoho nebo oba rodiče. Žádného z rodičů nemá 165 (18%) respondentů. Odpověď *nevím, zda moji rodiče žijí* zahrlo 5 (0,6%) dotázaných.

I ženy se nejčastěji s žádostí o pomoc obracely na vlastní příbuzné (44%) i na druhém místě preferovaly odpovědi na nikoho (25%), na sousedy (12%) a na příbuzné partnera (9%).

11. Žijete se svými rodiči „pod jednou střechou“?

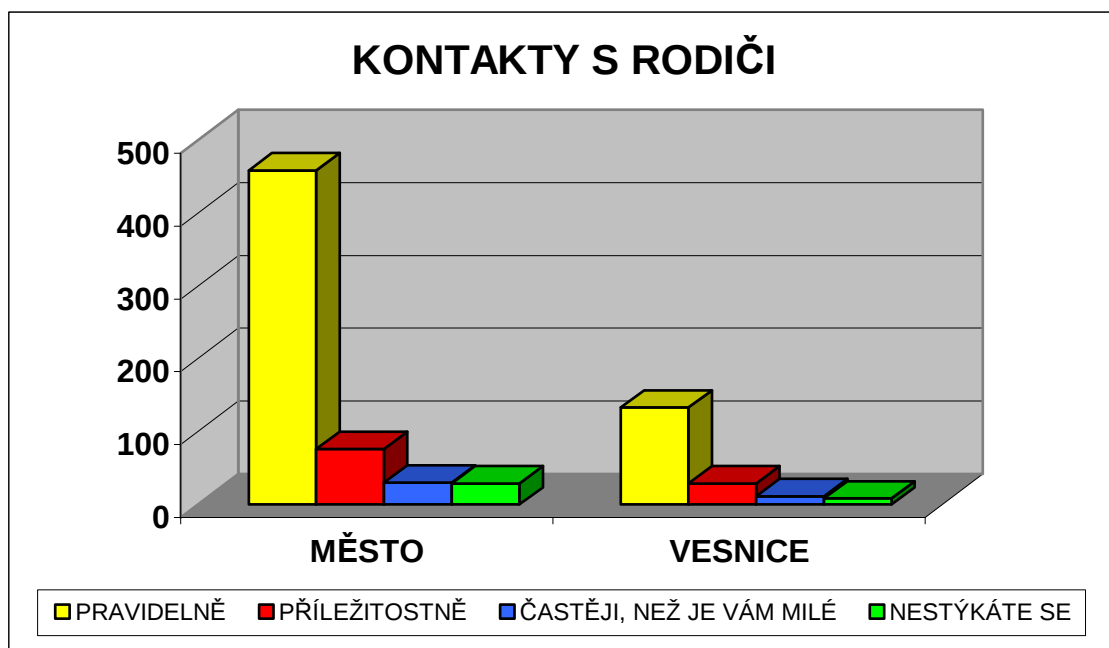

Tyto otázky měly zachycovat i jistou vztahovost respondentů ke svým žijícím rodičům a společnému bydlení. Na položenou otázku obyvatelé vesnic nejčastěji odpovídali prostým *ne* (61%), odpověď *ano* (19%), *ano a rád* (10%), *ne nechybí Vám to* (7%), *musím* (4%).

U obyvatel města bylo také nejčastější odpovědí prosté *ne* (65%), následovalo *ano a rád* (12%), odpověď *ano* (10%), *ne nechybí Vám to* (9%), *musím* (5%).

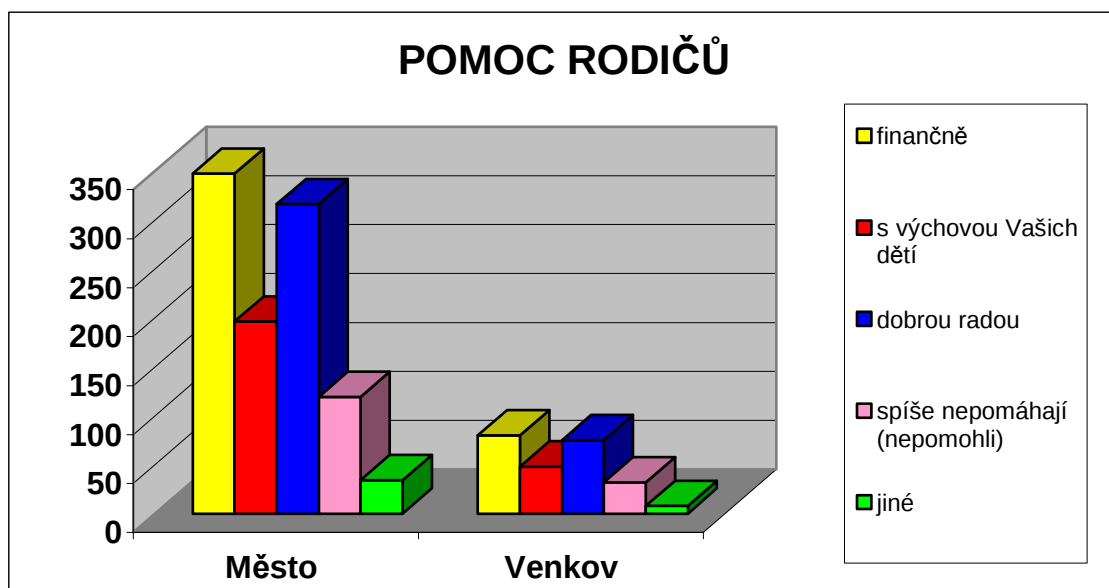
Odpovědi v jejichž podtextu je kladná vztahovost k rodičům se pohybují od 10 – 12%. Naopak odpovědi s negativním podtextem nalezneme u 11 – 14% respondentů majících rodiče.

12. Jak často alespoň jednoho ze svých rodičů vídáte?

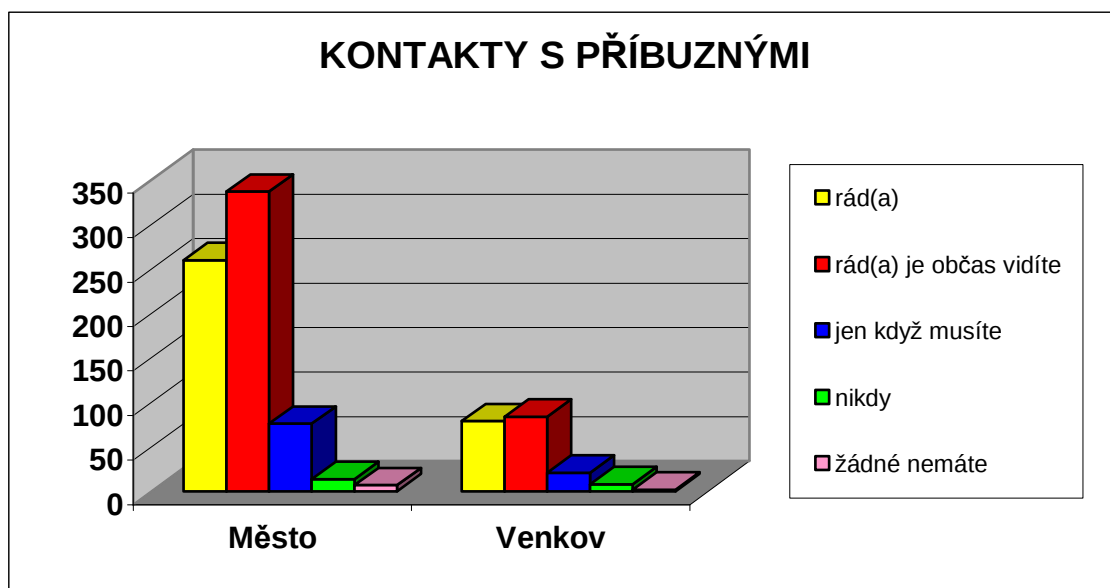
V odpovědích na otázku, zabývajících se stykem s rodiči, se odpovědi obyvatel vesnic příliš nelišily od respondentů z měst. Souhrnně byla nejčastěji vybranou odpovědí *pravidelně – týdně, měsíční interval* (75%), následovala *příležitostně – narozeniny, Vánoce* (14%), *častěji než je Vám milé* (6%), *nestýkáme se* (5%). Odpovědi s negativním podtextem tedy opět nalezneme u 11% respondentů.

13. Pomáhají (pomohli) Vám Vaše rodiče?

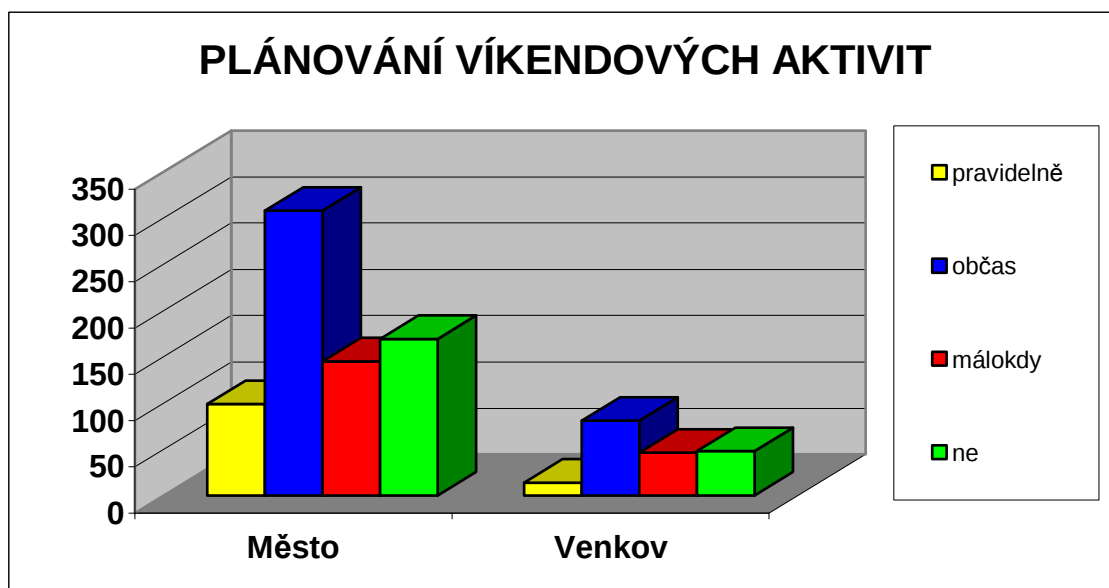
Ani v tomto případě se odpovědi členěné na venkov – město příliš nelišily. Na tuto otázku odpovídali i respondenti, kteří již sami rodiče nemají. Celkově tedy 17% respondentů uvádí, že *rodiče mu spíše nepomáhají (nepomohli)*. Toto se nám jeví jako alarmující! 83% respondentů uvádí, že *od svých rodičů pomoc získali (získávají)*. Z nich nejčastější je pomoc finanční (39%), následovaná pomoc dobrou radou (35%), pomoc s výchovou dětí (22%), jiné (4%). Přestože všichni respondenti nemusí mít děti, je to, že se pomoc rodičů s výchovou dětí ocitla na posledním, místě také znepokojující.

14. Setkáváte se se svými ostatními příbuznými?

V odpovědích na otázku, která sleduje setkávání s příbuznými (s výjimkou vlastních rodičů) se opět neprojevily podstatné rozdíly mezi obyvateli venkova a města. Nejčastější respondenti vybrali: *Rád(a) je občas vidíte* (45%), odpověď *rád(a)* 40%, *jen když musím* (11%) a *nikdy* (4%). Opět se zde objevuje negativní podtext v 15% odpovědí.

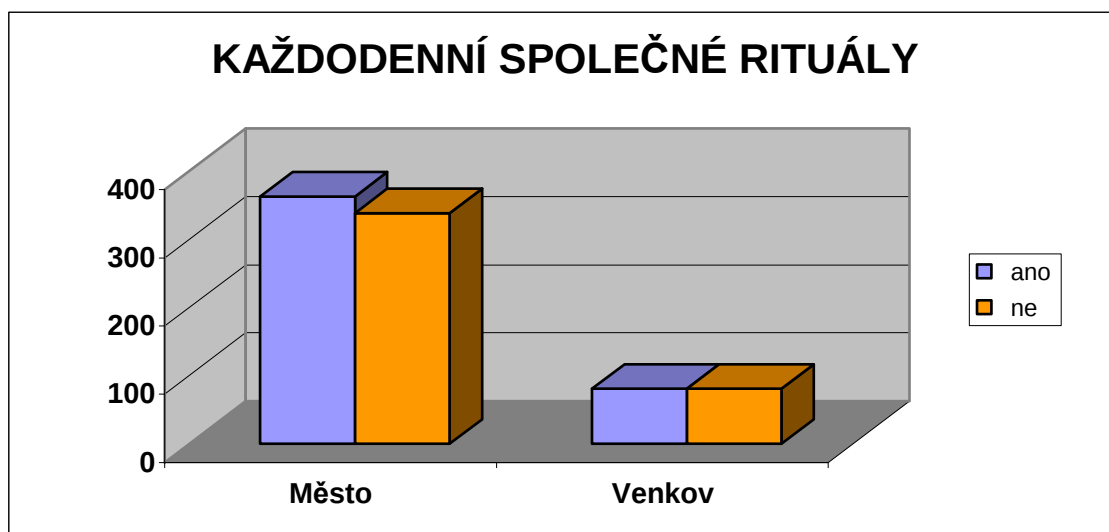
15. Plánujete na víkendy aktivity, kterých se může účastnit celá rodina?

Otázka, která se týkala plánování víkendových akcí pro celou rodinu, přinesla zajímavé odpovědi a různost z pohledu venkov / město. Odpověď *ne* uvádí 25% venkovských respondentů a 23% městských. Odpověď *málokdy* uvádí 25% venkovských a 20% městských obyvatel. V neutrální odpovědi *občas* došlo k vzácné shodě 43%. Pravidelné plánování víkendových aktivit uvádí 14% městských a pouze 7% venkovských respondentů. Z těchto odpovědí nás opravdu vykukuje pasivita. Při pilotním ověřování otázek jsme se často od respondentů slyšeli, že na podobné aktivity není dostatek času, peněz a ani netuší, co že by se mohlo dělat.

16. Máte ve své rodině nějaké každodenní společné rituály, na které se těšíte?

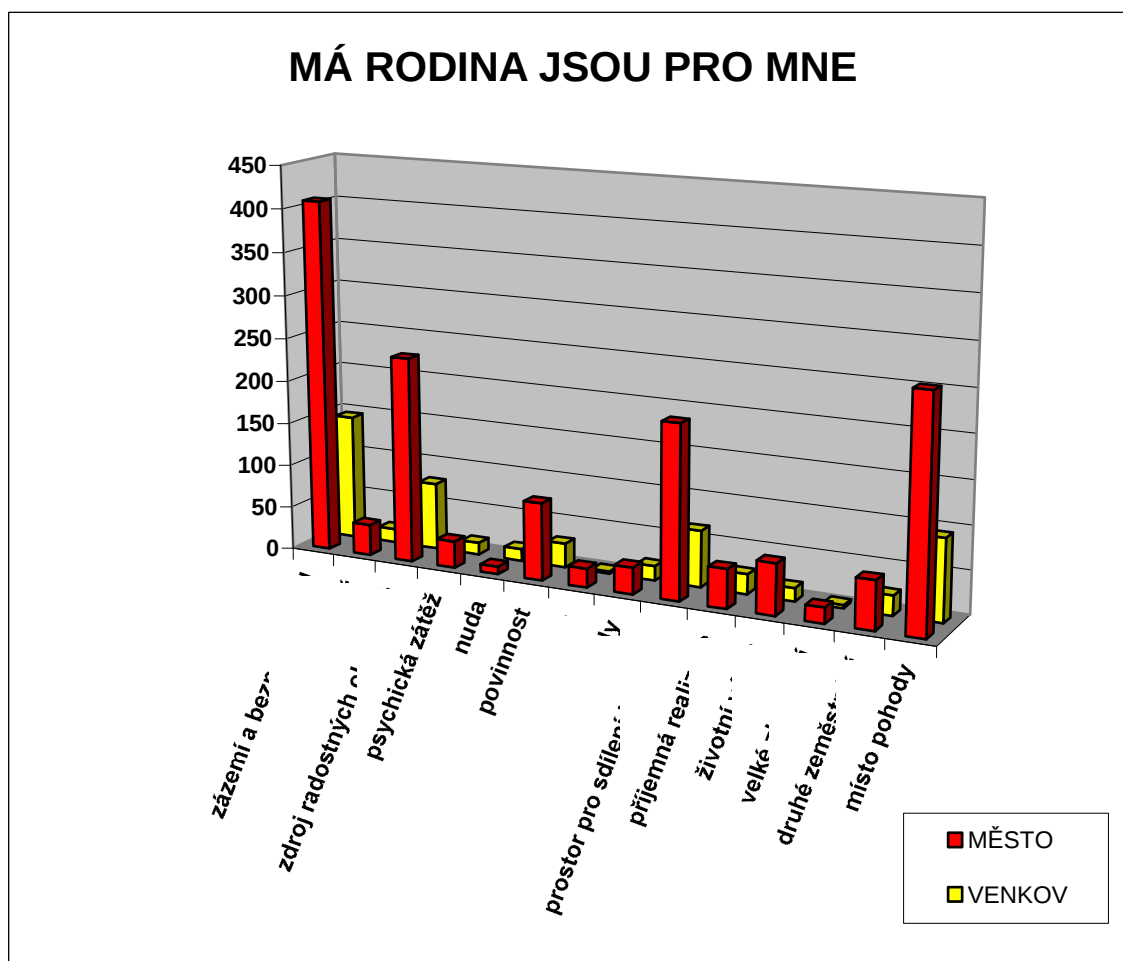
/např. společné večeře, čtení pohádek dětem, .../

V této otázce jsme se zaměřili na rodinné rituály činnosti, které mají pro funkčnost rodiny hluboký význam. Odpovědi nás i zde překvapily. Pouze 51% respondentů má ve své rodině nějaké každodenní společné rituály, na které se těší! Venkov se v odpovědích města prakticky neliší.

Zajímalo nás, jaké rituály se u respondentů objevují v odpovědi nejčastěji. Ani zde se respondenti příliš neodlišují. Na venkově se nejoblíbenějším rituálem stala společná večeře, druhou pozici zaujímají diskuse a třetím místě je televizních programů. Venkov má obdobný žebříček oblíbených společných rituálů. Na prvním a druhém místě společná večeře a diskuse, na třetím místě se umístily společné chvíle u pohádek.

17. Má rodina a rodinný život jsou pro mne:

U této otázky si mohli respondenti vybrat až tři možné odpovědi, které by nejlépe vystihly vztah k jejich rodině a rodinnému životu. Většina respondentů využila tří variant odpovědí. Při vyhodnocení jsme odpovědi roztřídili podle kladné / záporné vztahovosti k tématu podle bydliště respondentů venkov / město, podle priorit / pořadí umístnění a podle procenta preferencí venkov / město.

Kladná vztahovost:

- Zázemí a bezpečný azyl
  - obyvatelé venkova – 1. prioritá – 76%
  - obyvatelé města – 1. prioritá – 57%
- Místo pohody
  - obyvatelé venkova – 2. prioritá – 49%
  - obyvatelé města – 2. prioritá – 37%
- Zdroj radostných okamžiků
  - obyvatelé venkova – 3. prioritá – 41%
  - obyvatelé města – 3. prioritá – 33%
- Prostor pro sdílení hezkých okamžiků
  - obyvatelé venkova – 4. prioritá – 34%
  - obyvatelé města – 4. prioritá – 28%
- Příjemná realizace
  - obyvatelé venkova – 6. prioritá – 12%
  - obyvatelé města – 8. prioritá – 6%
- Životní výhra
  - obyvatelé venkova – 10. prioritá – 8%
  - obyvatelé města – 6. prioritá – 8%

Záporná vztahovost:

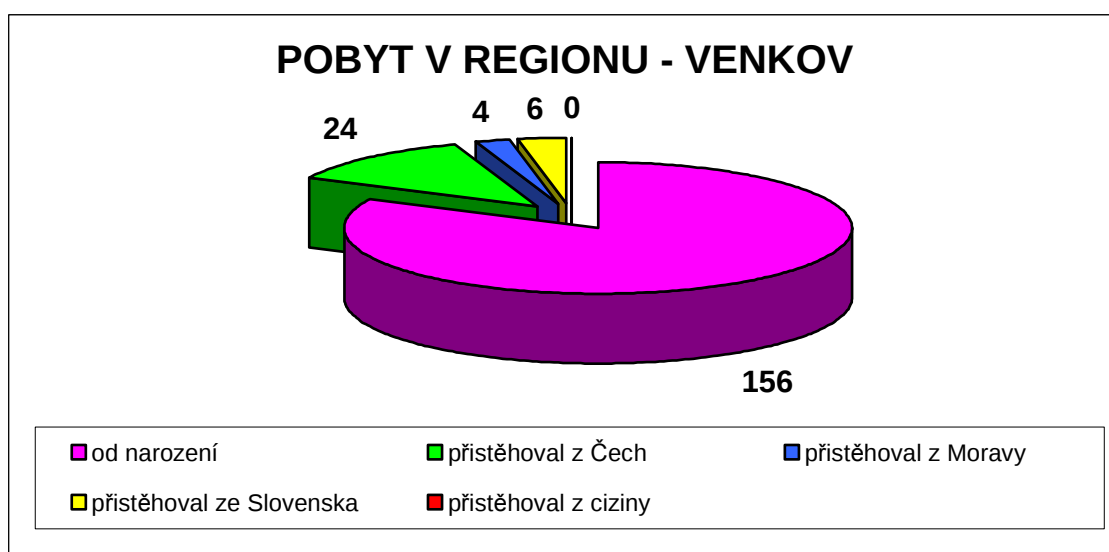
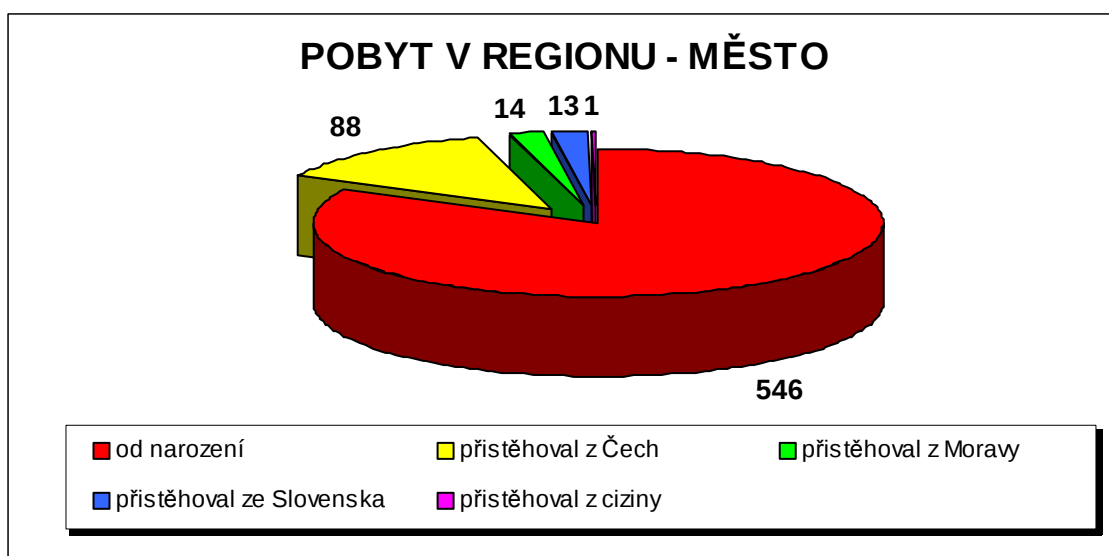
- Povinnost
  - obyvatelé venkova – 5. prioritá – 15%
  - obyvatelé města – 5. prioritá – 13%
- Druhé zaměstnání
  - obyvatelé venkova – 7. prioritá – 12%
  - obyvatelé města – 7. prioritá – 8%
- Omezení svobody
  - obyvatelé venkova – 8. prioritá – 9%
  - obyvatelé města – 11. prioritá – 4%

• Finanční zátěž	- obyvatelé venkova – 9. priorita – 8%
	- obyvatelé města – 9. priorita – 5%
• Psychická zátěž	- obyvatelé venkova – 11. priorita – 7%
	- obyvatelé města – 10. priorita – 4%
• Nuda	- obyvatelé venkova – 12. priorita – 7%
	- obyvatelé města – 14. priorita – 1%
• Velké zklamání	- obyvatelé venkova – 13. priorita – 2%
	- obyvatelé města – 13. priorita – 3%
• Stres	- obyvatelé venkova – 14. priorita – 2%
	- obyvatelé města – 12. priorita – 3%

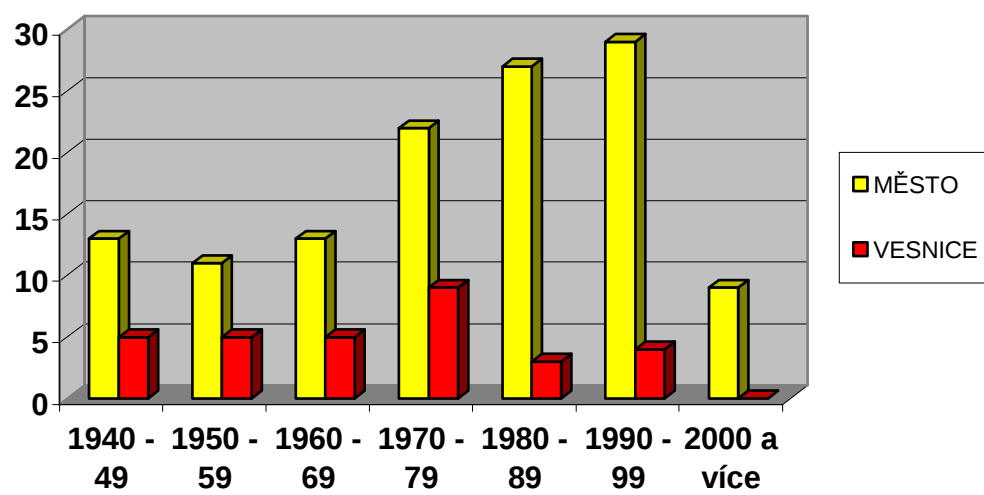
Z výsledků těchto odpovědí se nám opět objeví poměrně patrné rozdíly mezi pohledem městských a venkovských respondentů. Nejedná se ani tak o stanovení si priorit jako spíše o množství respondentů, které si tyto odpovědi vybrali. S jistou nadsázkou by se dalo říci, že obyvatelé venkova berou rodinný život více „vážněji“ nežli obyvatelé města. Vypadá to jako by se obyvatelé venkova více soustřeďovali na svou rodinu, nežli na jiné své aktivity – klady, ale i zápory rodinného života více prožívají.

Naproti tomu se s odpovědí městských respondentů jeví, že mimo svou rodinu mají ještě další aktivity, kde je možné se realizovat. Domníváme se, že alarmující výsledky jsou už v úvodu interpretace – méně nežli 60% městského obyvatelstva ve své rodině vidí zázemí a bezpečný azyl! Pouze 37% městských respondentů vidí ve své rodině místo pohody! S tím souvisí i další výběr, kdy 14% všech respondentů vidí ve své rodině povinnost!

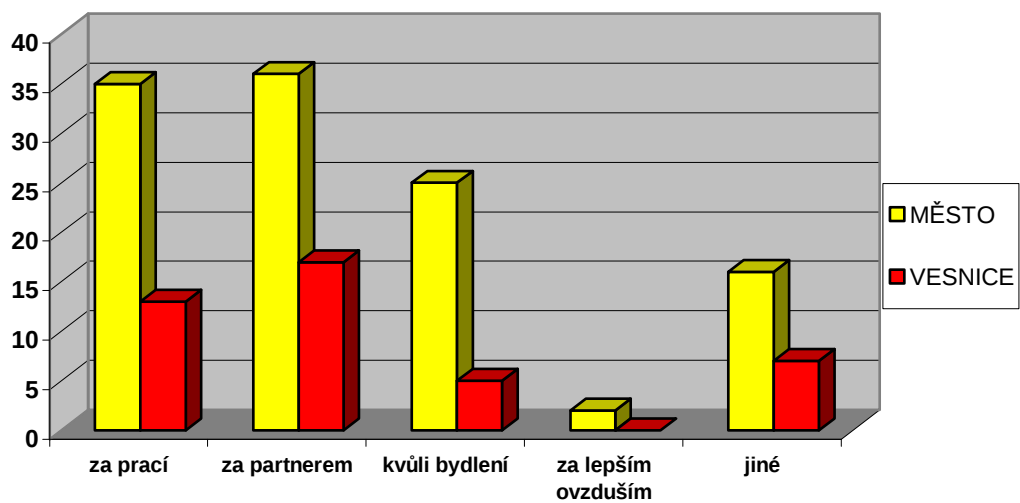
18. Jak dlouho žijete v našem regionu?

ROK PŘISTĚHOVÁNÍ

DŮVOD PŘISTĚHOVÁNÍ

V této otázce jsme sledovali původ respondentů. Ptali jsme se, zda žijí respondenti v našem regionu od narození či zda se přistěhovali. U přistěhovalců jsme sledovali i to, odkud se do našeho regionu přistěhovali v kategoriích z Čech, z Moravy, ze Slovenska nebo z ciziny. Všechny odpovědi jsme rovněž rozčlenili v kategorii venkovští / městští respondenti.

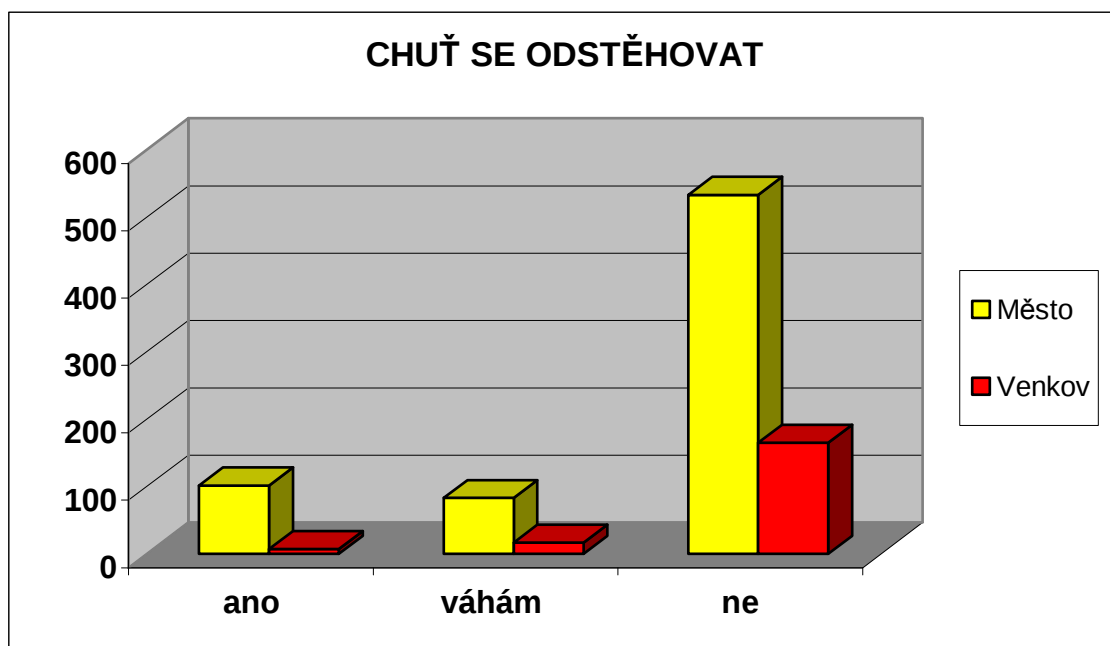
Zajímavou skutečností je to, že na tuto otázku ze 193 venkovských respondentů odpovědělo 192, ale ze 715 městských respondentů odpovědělo pouze 662. O důvodech záměrného vynechání je pak možné pouze spekulovat.

Venkov i město vykazují shodné výsledky v kategorii pobyt v regionu *od narození* 83%. Respondentů, kteří se do regionu *přistěhovali* je tedy 17%. Z toho z Čech se na vesnici přistěhovalo 12% a do měst 13%; z Moravy na venkov i do měst 2%, ze Slovenska na venkov 3% a do měst 2% respondentů. Počet těch, kteří se přistěhovali z ciziny je zanedbatelný. Každý 4 – 5 respondent se tedy do našeho regionu přistěhoval.

V našem výzkumu jsme u přistěhovaných respondentů sledovali i časový horizont přistěhování. Z grafu *roku přistěhování* jsou jasně patrné určité „přistěhovalecké vlny“, kterými se v minulosti náš region naplňoval. Nejvíce jich přichází od 70. let a vlna přistěhovalectví razantně klesá na přelomu století. Především na venkově můžeme od 50. let hovořit o klesající tendenci přistěhovalectví s výjimkou mírného vzrůstu v letech 1970 – 79. V důvodech přistěhování nevykazují odpovědi venkovských / městských respondentů výrazné odchylky.

Naši respondenti se přistěhovali především za prací a za partnerem. Odpověď *kvůli bydlení* preferovali především respondenti s trvalým bydlištěm ve městě. V kategorii *jiné* se pak objevovali nejružnější modifikace typu: za příbuznými, za obchodem, blízkost hranic se SRN apod.

19. Máte chuť se z tohoto regionu odstěhovat do jiné oblasti ČR?

V této části dotazníku jsme sledovali spojenost respondentů s životem v našem regionu. Rozdíly mezi venkovem a městem jsou poměrně značné. Do jiné části ČR má chuť se odstěhovat 4% respondentů z vesnic a 14% městských. Váhajících je 9% vesnických a 11% městských respondentů.

Důvody, které uváděli byly především tyto:

- vysoká nezaměstnanost
- drahota
- ekologie – zničená krajina
- zdraví dětí

- málo příležitostí ke kulturnímu využití
- kriminalita „strach vyjít večer z domu“
- povahově špatní lidé v okolí
- podezřelé menšiny provozující mafiánské praktiky
- spolužáci našich dětí jsou grázlové
- je tu nuda
- nedostatek domovů důchodců

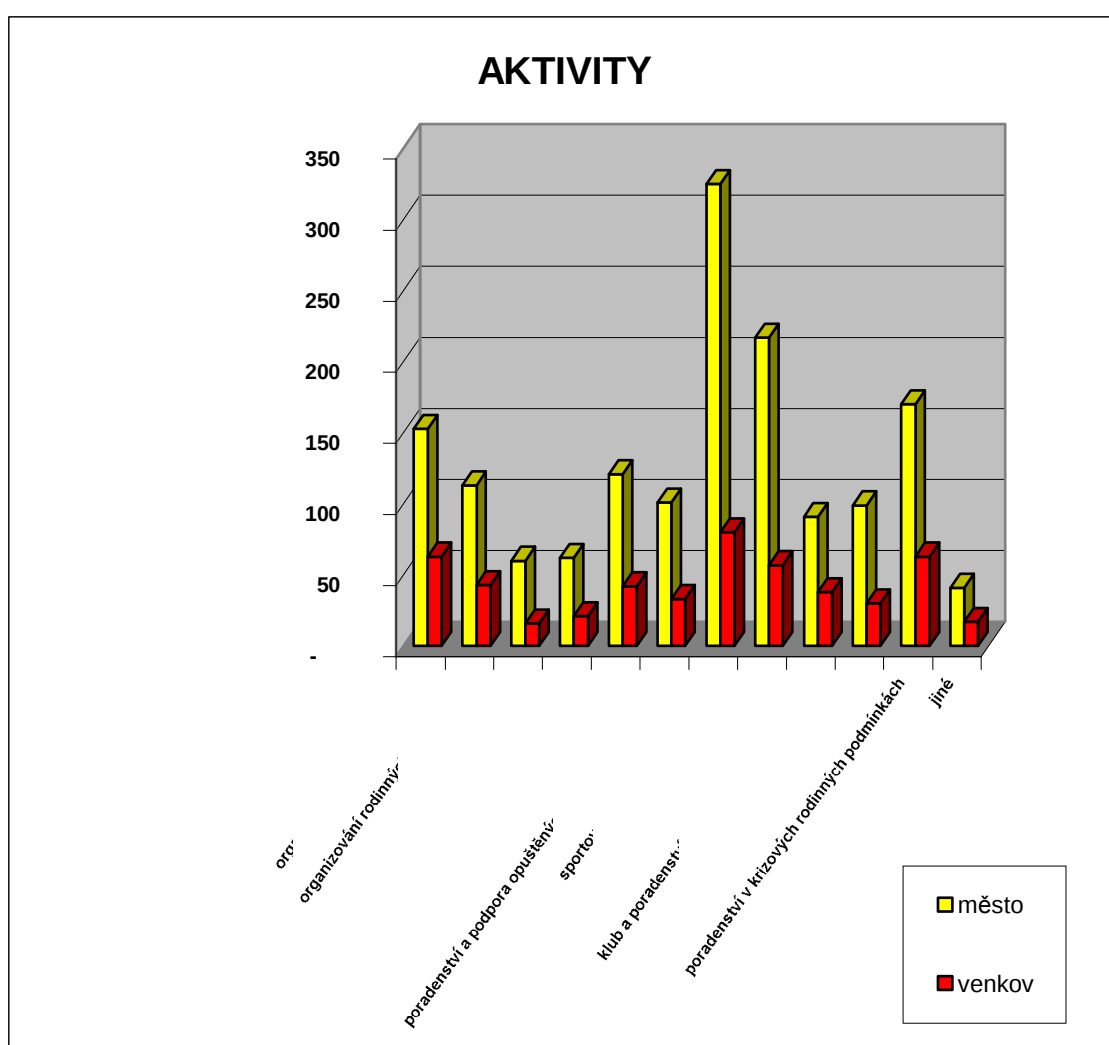
A těch respondentů, kteří nemají chuť se odstěhovat z našeho regionu je na vesnici 87% a ve městě pouhých 75%.

Důvody, které uváděli proti odstěhování byly tyto:

- jsme zde doma
- máme zde příbuzné a známé
- nestěhovali bychom se ani přes ulici – jsme zde zvyklí
- líbí se nám zdejší kraj
- jinde to není o nic lepší
- máme zde práci
- vlastníme zde rodinný dům

Poznámka autora: důvody nejsou uváděny v pořadí četnosti

20. V našem regionu již brzy zahájí činnost nezisková organizace *Centrum pro podporu rodiny*, zdarma nabídne občanům širokou škálu aktivit. Označte prosím ty, o které byste Vy a nebo Vaši nejbližší měli zájem (popřípadě doplňte):

V této části dotazníku měli respondenti možnost vybrat si z široké nabídky takové aktivity, o které by sami, popřípadě jejich nejbližší měli zájem. Respondenti si mohli vybrat aktivit

hned několik, popřípadě je rozšířit nebo doplnit. Protože jsou opět rozdílné preference u venkovských a městských respondentů, uvádíme je samostatně i s procenty respondentů, kteří o danou aktivitu projevili zájem.

Preference venkovských respondentů:

1. Organizování rodinných výletů	(44%)
2. Sportovní a klubová činnost dětí	(42%)
3. Poradenství v krizových rodinných situacích	(33%)
4. Zájmové kluby náctiletých	(30%)
5. Organizování rodinných dovolených	(23%)
6. Poradenství nastávajícím matkám	(22%)
7. Klub a poradenství rodičů hyperaktivních dětí	(20%)
8. Poradenství a podpora opuštěných matek (otců) s dětmi	(17%)
9. Cvičení nastávajících maminek	(16%)
10. Klub matek	(11%)
11. Klub otců	(8%)

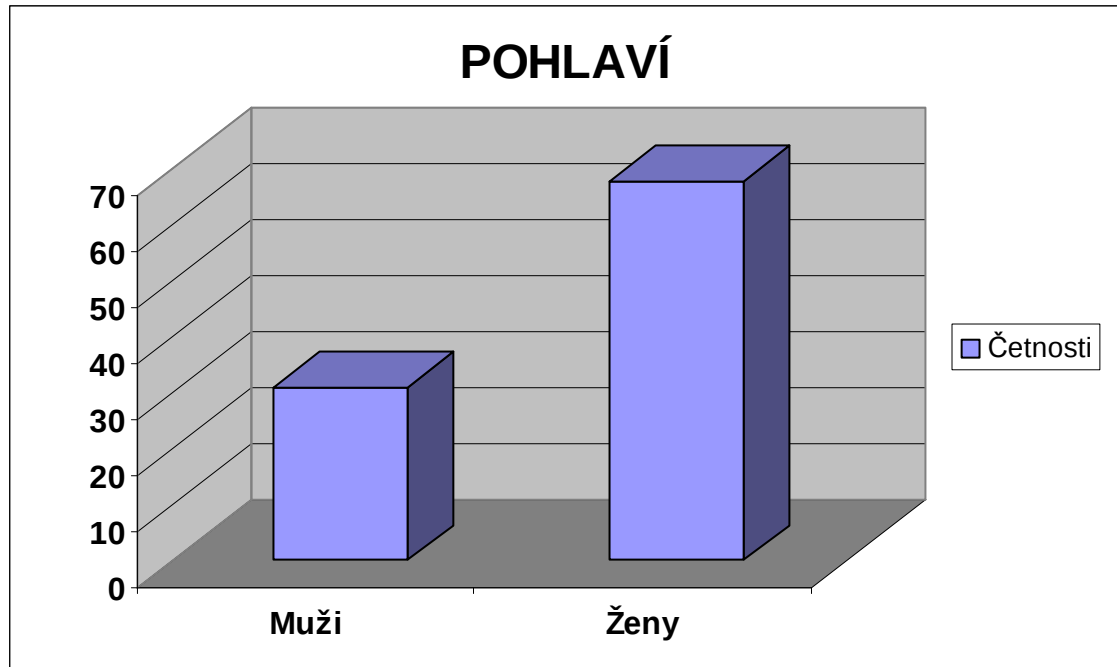
Preference městských respondentů:

1. Sportovní a klubová činnost dětí	(46%)
2. Zájmové kluby náctiletých	(31%)
3. Poradenství v krizových rodinných situacích	(24%)
4. Organizování rodinných výletů	(22%)
5. Poradenství nastávajícím matkám	(17%)
6. Organizování rodinných dovolených	(16%)
7. Poradenství a podpora opuštěných matek (otců) s dětmi	(14%)
8. Cvičení nastávajících maminek	(14%)
9. Klub a poradenství rodičů hyperaktivních dětí	(13%)
10. Klub matek	(8%)
11. Klub otců	(8%)

V kategorii jiné se ze závažných témat objevily požadavky o pomoc obětem kriminálních činů a o pomoc seniorům.

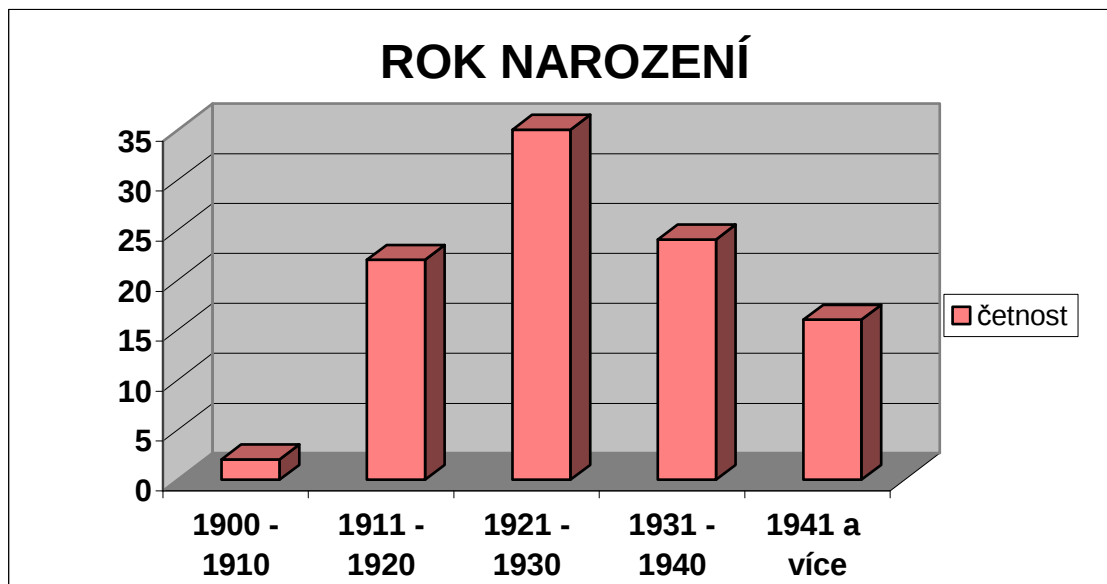
Při vyhodnocování výsledků této části dotazníku nás překvapily zjištěné údaje. Tak velký zájem o nabízené aktivity jsme opravdu neočekávali. Jejich seřazení podle preferencí jasně ukazuje i na to, nač by se měly organizace chtějící pomoci rodinám zaměřovat. Zároveň z toho vyplývá, že by o klienty jistě neměly nouzi.

10. VLASTNÍ VÝZKUM - SENIOŘI

2. Pohlaví:

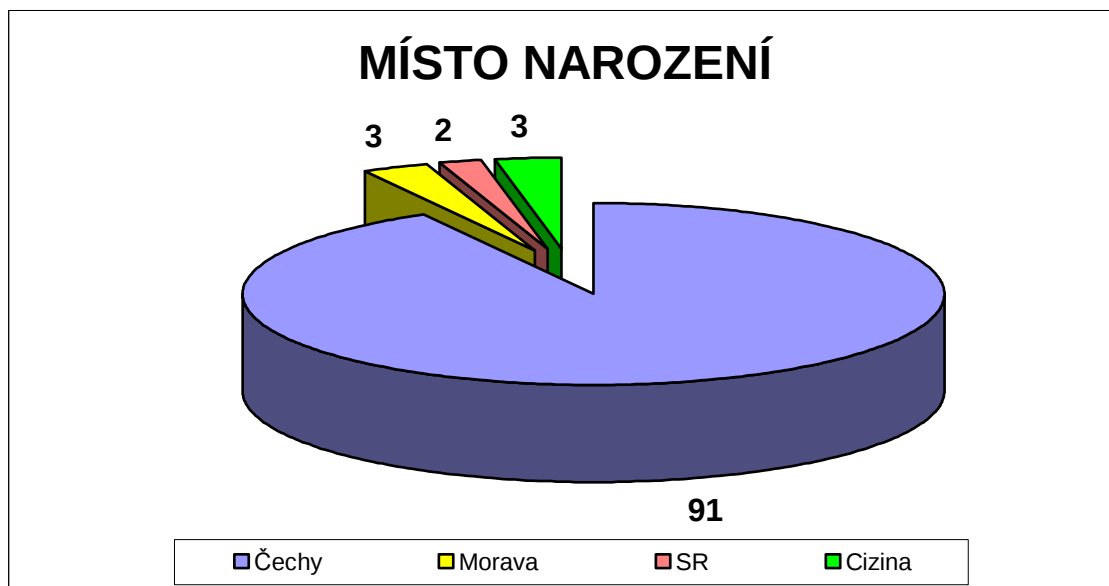
Jak už bylo v úvodu řečeno, bylo osloveno 99 seniorů žijících na různých místech našeho regionu. Respondenty tvořilo 31% mužů a 68% žen.

3. Rok narození:

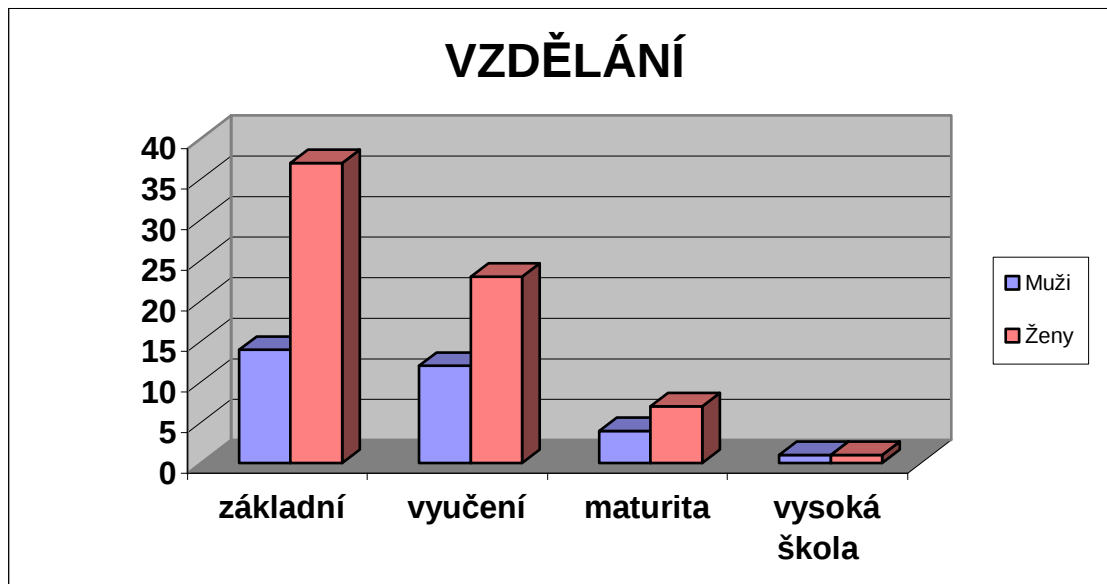
Zajímal nás i věk respondentů. Při vyhodnocování výsledků jsme tvořili pět kategorií podle data narození. Nejvíce 35% respondentů se narodilo v letech 1921 – 30. Průměrný věk našeho respondenta je 76 let.

4. Místo narození:

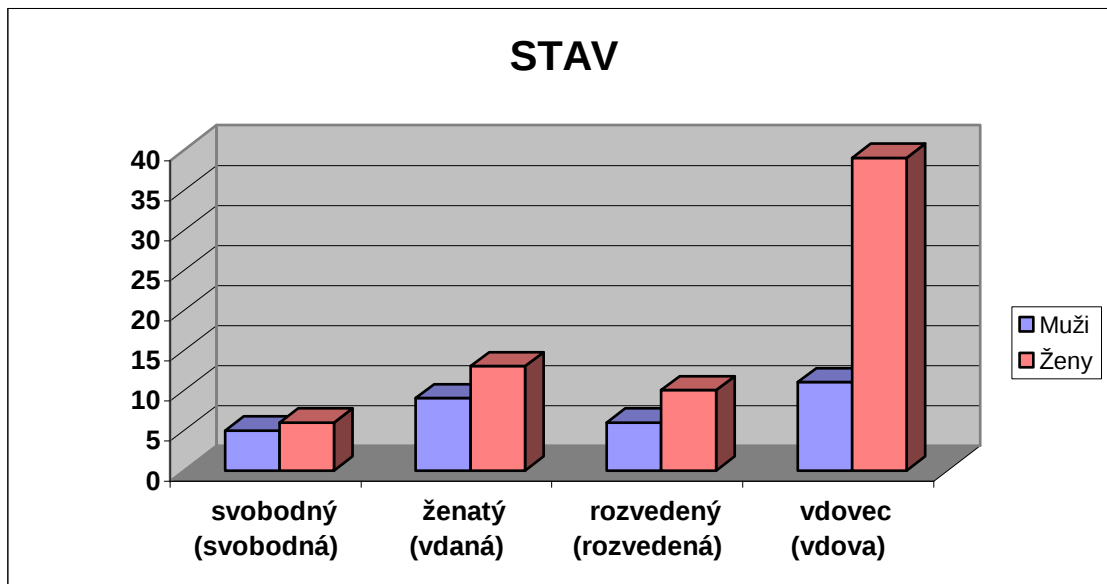
Přes 90% respondentů se narodilo v Čechách, ostatní na Moravě, v cizině či na Slovensku.

5. Vzdělání:

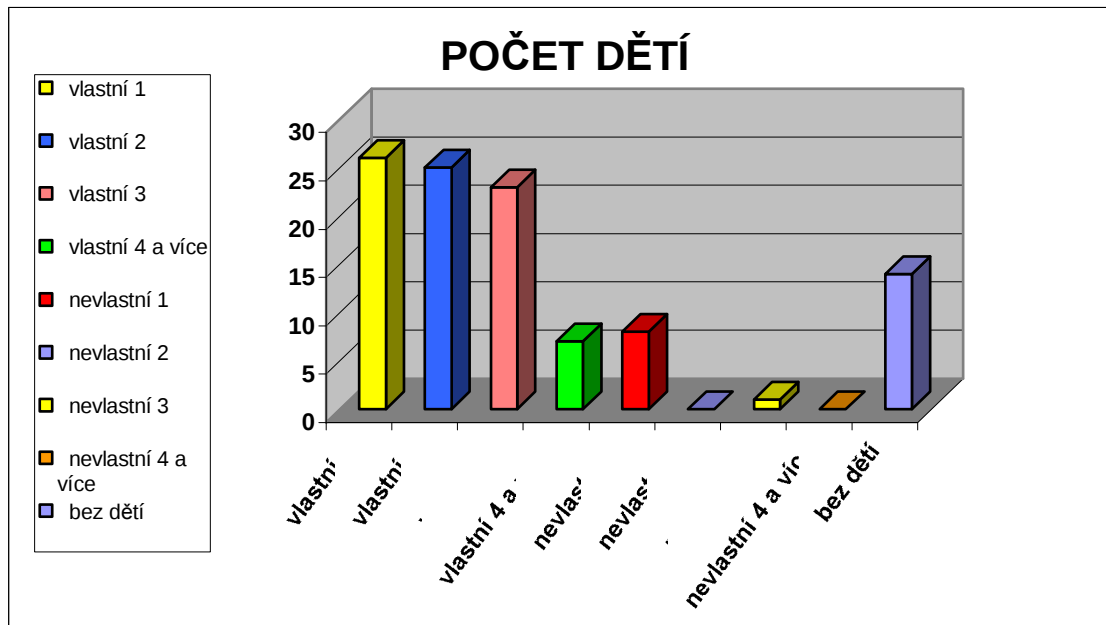
Z hlediska vzdělání má 45% mužů a 54% žen základní vzdělání, 38% mužů a 34% žen je vyučených, 12% mužů a 10% žen má maturitu a pouze 3% mužů a 1% žen má vysokou školu.

6. Stav:

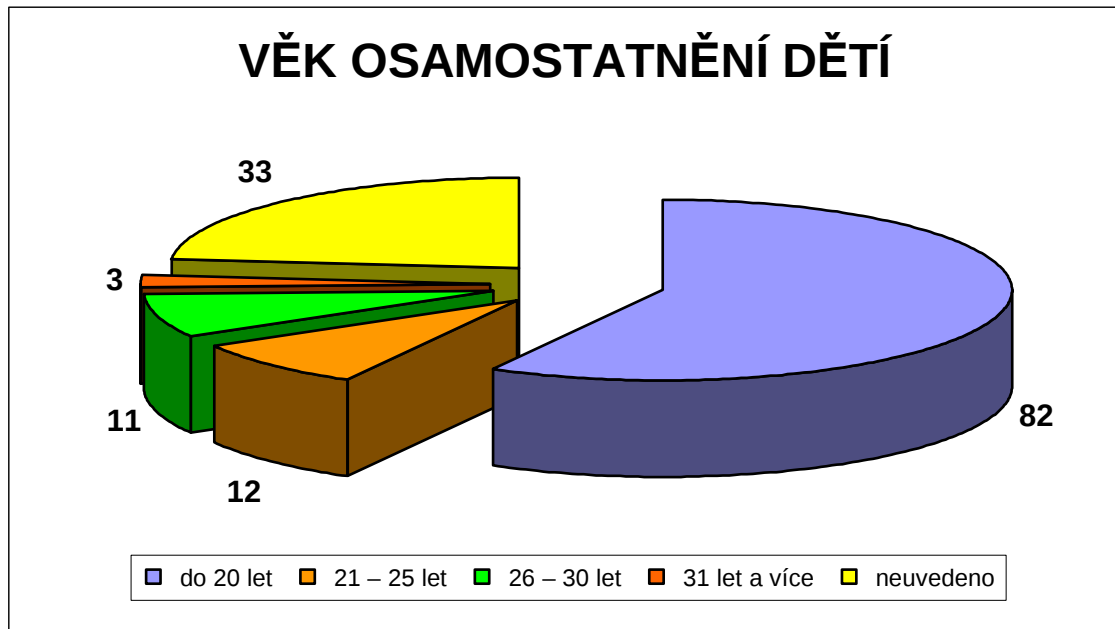

Z hlediska stavu je 11% respondentů svobodných, 24% ženatých (vdaných), 65% osamělých; 16% respondentů se již v životě alespoň jedenkrát rozvedlo a 40% respondentů zažilo smrt svého manžela(-ky). Zjištěné údaje přibližně odpovídají celorepublikovým údajům.

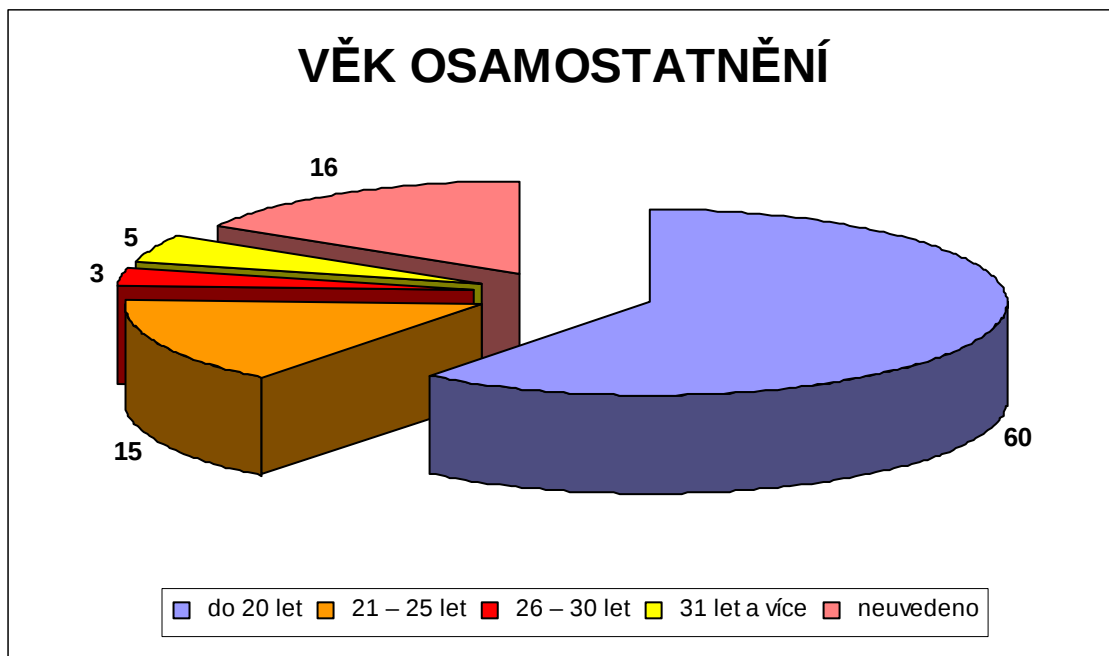
7. Počet dětí, o které jste pečoval:

Pouhých 14% respondentů je bezdětných, 26% pečujících o jedno vlastní dítě, 25% o dvě vlastní děti, 23% o tři vlastní děti a 7% respondentů o 4 a více vlastních dětí. Pokud bychom tuto část výzkumu srovnali s obdobnou částí ve výzkumu současného stavu rodiny, rozdíly by byly jasně patrné.

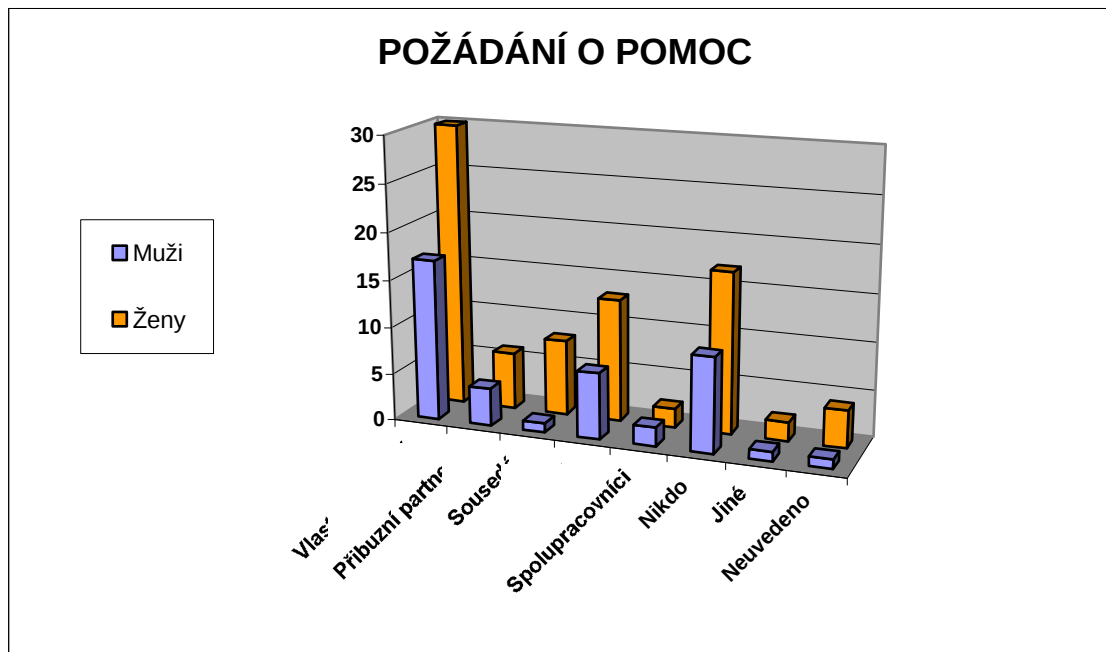
8. V kolika letech se vaše děti osamostatnily?

Většina dětí našich respondentů se osamostatnila do 20 let svého věku. Podle výpovědí respondentů: „Neměli jsme na to život dětí na školách“.

9. V kolika letech jste musel(a) sám(a) o sebe starat (osamostatnění)?

Obdobná otázka se týkala osamostatnění respondentů. Zde jich 60% uvádí do 20 let a 15% v kategorii 21 – 25 let. Při rozhovoru uváděli muži i ženy, že se o sebe museli starat od mala, protože jich doma bylo hodně.

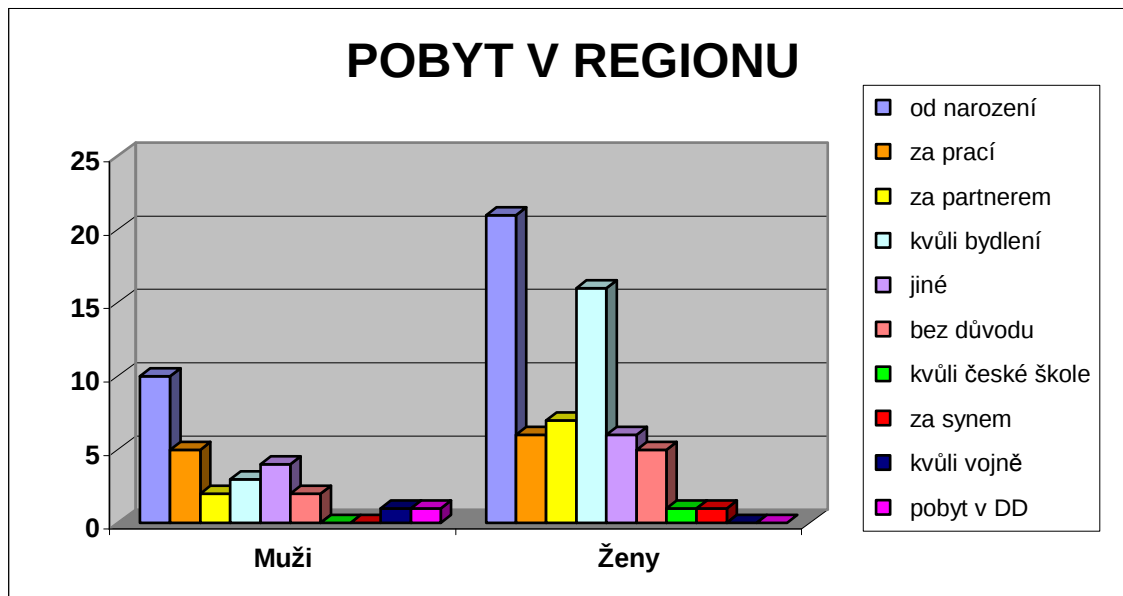
10. Na koho jste se mohl(a) vždy obrátit s žádostí o pomoc?

V otázce č. 10 můžeme vystopovat vztahy respondentů k jejich sociálnímu okolí. Z otázky *Na koho jste se mohl(a) vždy obrátit s žádostí o pomoc?* jsme vyjmuli životní partnery. V odpovědích bylo možné uvádět několik možných variant. Muži se nejčastěji s žádostí o pomoc obraceli na vlastní příbuzné (54%), na druhém místě preferovala odpověď na nikoho (32%), následuje na přátele (22%) a na příbuzné partnera (13%).

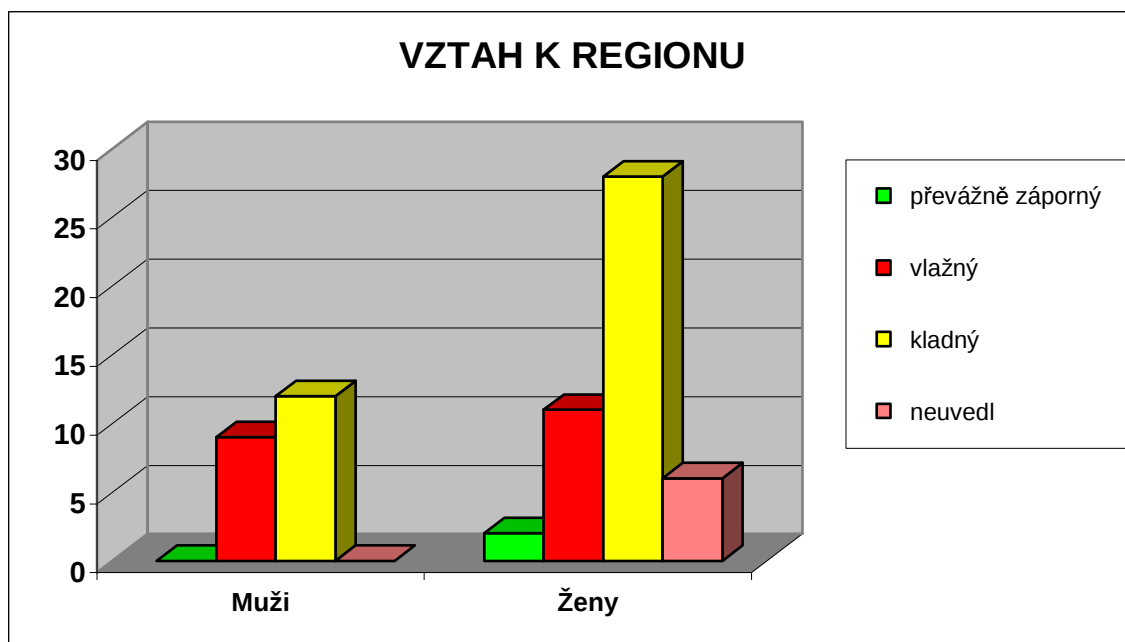
I ženy se nejčastěji s žádostí o pomoc obracely na vlastní příbuzné (44%) i na druhém místě preferovaly odpovědi na nikoho (25%), na sousedy (12%) a na příbuzné partnera (9%).

11. Pobyť v regionu:

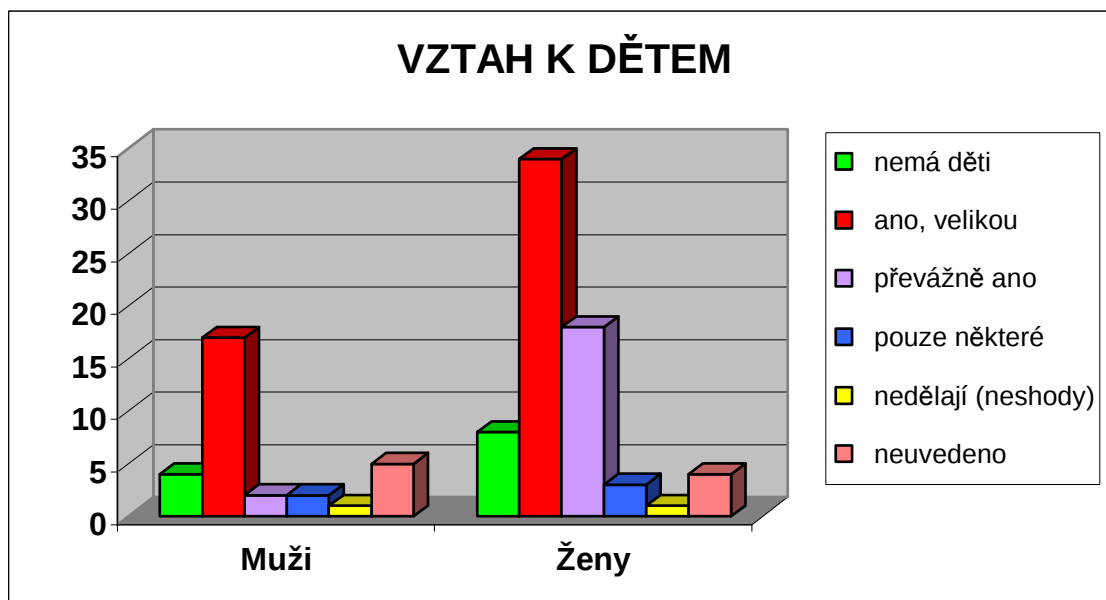
V otázce č. 11 jsme sledovali kolik respondentů se v našem regionu narodilo, kolik se přistěhovalo a zároveň jsme i sledovali důvody přistěhování. Zjistili jsme, že pouze 32% mužů a 31% žen se narodilo v našem regionu. Přistěhovaných je tedy 68 – 69% sledovaných respondentů. Do našeho regionu vesměs přicházeli v 50. – 70. letech. Jako nejčastější důvody přistěhování uvádějí tyto:

- kvůli bydlení
- za prací
- za partnerem
- za příbuznými
- líbilo se jim tu

12. Jaký vztah má respondent regionu, do kterého se přistěhoval?

Otázka č. 12 se týkala vztahu přistěhovaných respondentů k našemu regionu. Z těch respondentů, kteří na otázku odpověděli má k regionu, ve kterém žijí převážně záporný vztah 3% respondentů, vlašný vztah 32% respondentů a kladný vztah 65% respondentů.

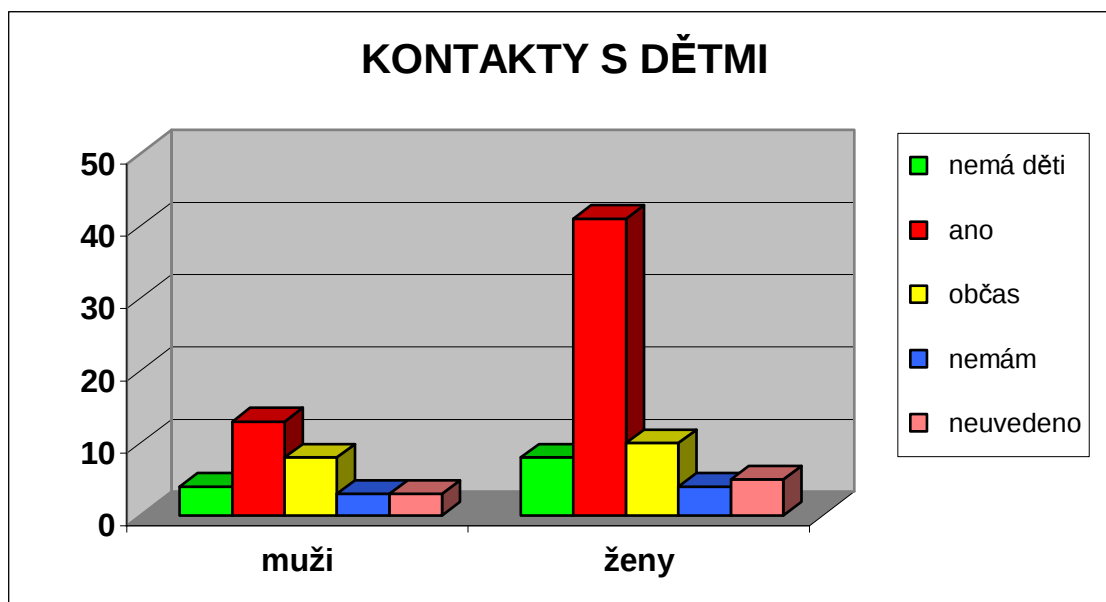
13. Dělají (dělaly) vám vaše děti radost?

Otázka č. 13 se týkala vztahů k dětem. Respondenti odpovídali na to, zda jim dělají jejich děti radost. Podle odpovědi respondentů jim jejich děti v 51% dělají velikou radost, odpověď převážně ano uvádí 20%, pouze některé děti mi dělají radost 5%; děti mi radost nedělají – mám s nimi neshody 2%, 10% klientů se odmítlo vyjádřit, a 12% respondentů uvádí, že žádné děti nemá.

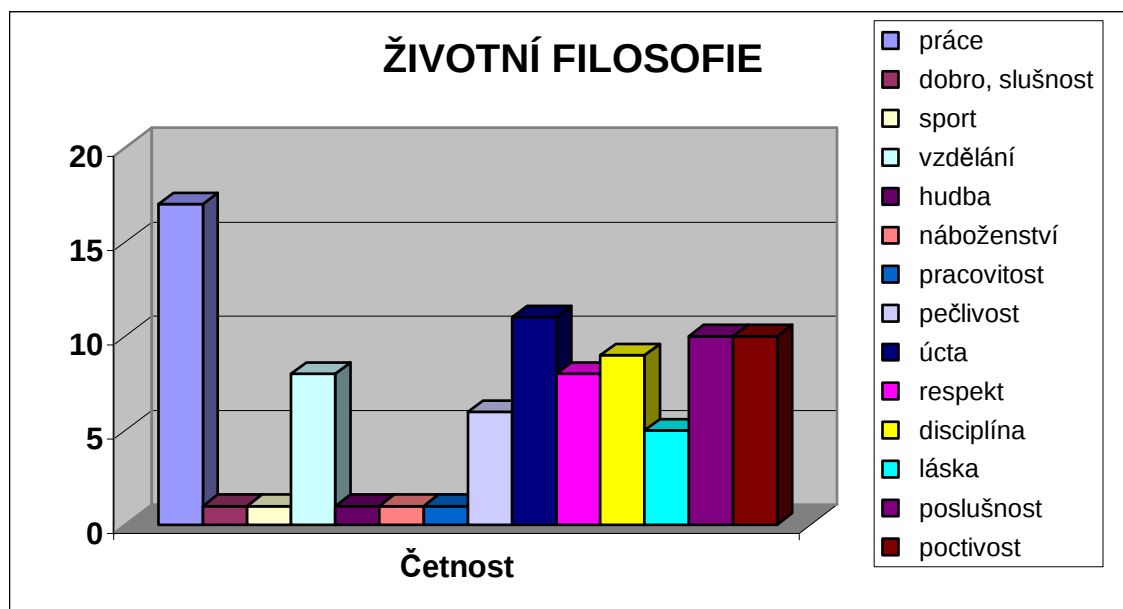
Poznámka: zvláštní je, že v otázce č. 7 se mezi bezdětné zařadilo 14% respondentů.

14. Setkáváte se často se svými dětmi?

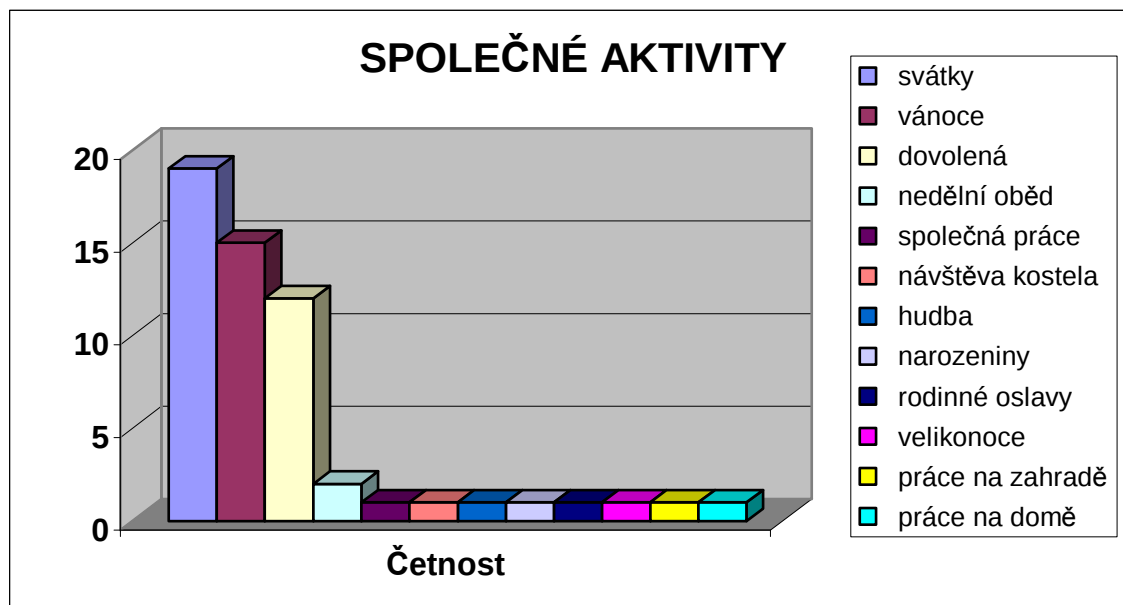
Tato otázka (č. 14) navazuje na předešlou a sleduje kontakty respondentů s jejich dětmi. Z respondentů, kteří děti mají, uvádí odpověď *ano často se setkávám se svými dětmi* 62%, odpověď *občas se se svými dětmi setkávám* 21%, *nemám kontakt se svými dětmi* 8% respondentů. Respondenti, kteří mají děti a odmítají se k otázce vyjádřit je 9%.

15. K čemu jste své děti vedli? (životní filozofie)

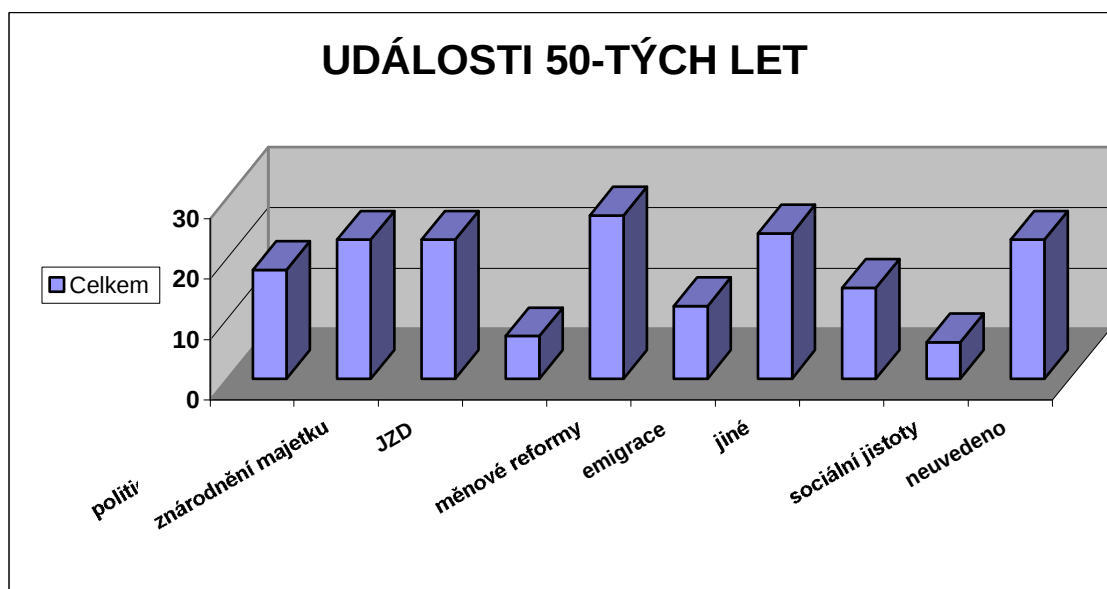
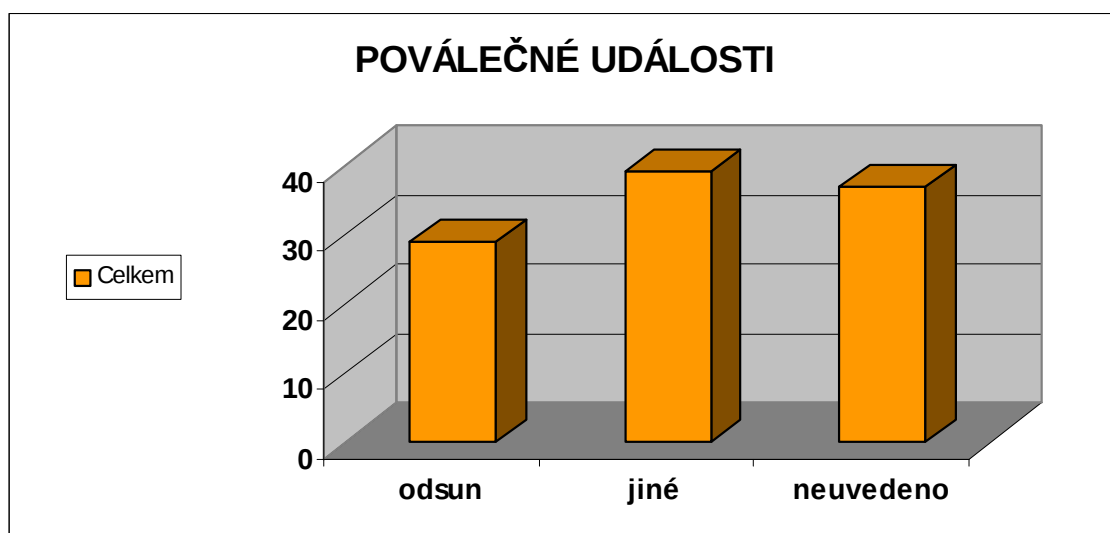
V otázce č. 15 se senioři pokusili vyjádřit svou životní filozofii, kterou předávali dětem. Otázka byla položena široce s tematikou toho, *k čemu jste své děti během výchovy vedli*. Bylo by dobré upozornit i na to, že se v odpovědích může projevovat jistá zkreslenost. Respondenti preferovali nejčastěji odpověď práci – pracovitosti, následuje k úctě poslušnosti a poctivosti, k disciplíně a respektu, ke vzdělávání, k pečlivosti, k lásce; dále následují odpovědi, které získali minimum preferencí k dobru, ke sportu, k hudbě, k náboženství apod.

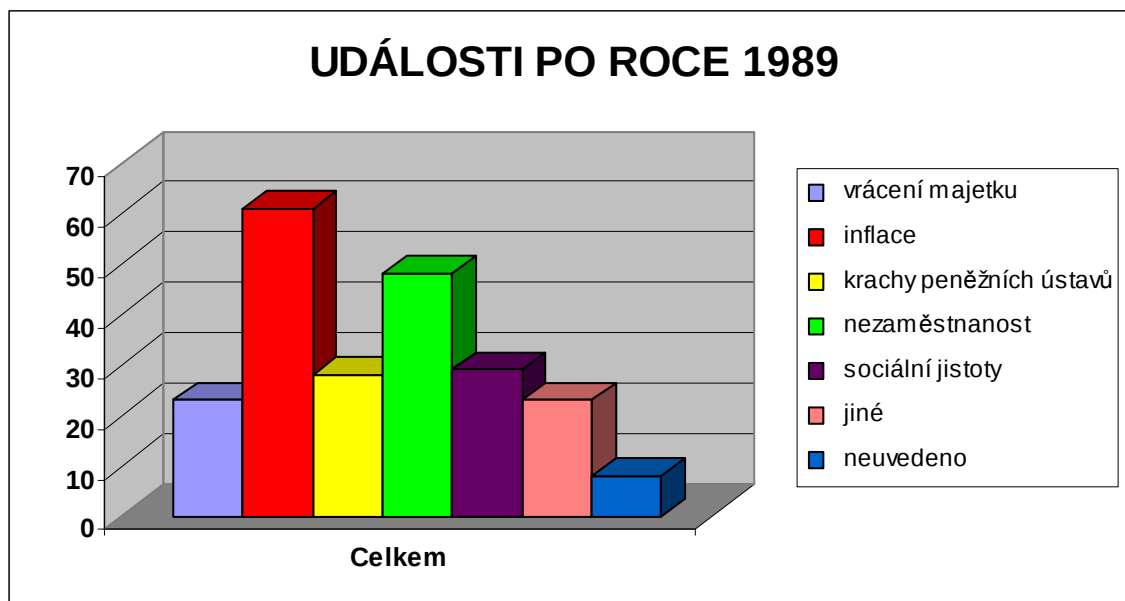
16. Co vaší rodinu nejvíce spojovalo? (např. tradice, rituály)

Otázka č. 16 byla opět otevřená. Respondenti se pokusili odpovědět na to, co jejich rodinu nejvíce spojovalo (společná setkání se, tradice či rituály). V odpovědích respondenti preferovali: společné slavení svátků – především vánočních, následuje společná dovolená, rodinné oslavy – především narozeniny, a společná práce, nemnoho preferencí získává setkávání se při společném stolování, chvílky při hudbě či společná návštěva kostela.

17. Které z těchto událostí významně (kladně +, záporně -) ovlivnily život (chod) vaší rodiny?

V poslední otázce jsme se obecněji zabývali vlivem významných událostí, od konce druhé světové války, na chod rodin v našem regionu. Respondenti se vyjadřovali o významných společensko-politicko-ekonomických meznících doby. Hledali jsme jejich kladné či záporné vazby k těmto událostem. Pro zjednodušení jsme si dobu od konce války rozdělili do čtyř období: *poválečné události*, *události 50. let*, *události 60 – 80 let*, *události po roce 1989*. Při vyhodnocování výsledků se opíráme i o informace získané z odborné literatury a z tabulek a grafů připojených v dalších částech naší práce.

Snad v málokterém regionu se společné události od konce druhé světové války projevovaly tak výrazně a s takovým dopadem, jako právě v našem regionu. Tyto události měly často význam nejen společenský, ale bezprostředně zasáhly do chodu rodin v našem regionu a pro obyčejné lidi se staly milovníky rodinného života. Je třeba poznamenat, že valná část těchto událostí měla spíše negativní vliv na vývoj, postavení a chod rodin našeho regionu.

Obyvatelstvo našeho regionu prodělalo po skončení války dramatický a v jeho tisícileté historii mimořádně revoluční vývoj. Odsun německého obyvatelstva a znovuosídlení českého pohraničí s sebou přinesl nové rozmístění obyvatelstva, změny jeho struktury a nové podmínky dalšího rozvoje. Výchozí dramatickou veličinou byl počet obyvatelstva

českých zemí v květnu 1945 odhadovaný na 10 840 tisíc. Odsunem německé menšiny, reemigrací, přílivem nového obyvatelstva ze Slovenska a Podkarpatské Rusi bylo v migračním pohybu na 5 milionů obyvatel.

Nejnižší počet 8689 tisíc obyvatel vykazuje Československo na počátku roku 1947. Některá města a vesnice našeho regionu se zcela, jiná zcela vyprázdnily. Nové obyvatelstvo přichází s vidinou lepšího života, se snahou získat bydlení, práci či majetek. Každý nově příchozí je odjinud, často lidé vykořenění ze svého původního prostředí, někdy to trvá dlouho nežli místo, které si v regionu našli začnou považovat za svůj domov – jak vyplývá i z našeho výzkumu, někteří si nezvykli nikdy.

K poválečné době se naši respondenti vyjadřovali opatrně. Uváděli, že nejvýznamnější událostí byl odsun německého obyvatelstva, ale hodnocení odsunu je smíšené. Nejen že někteří respondenti získali dům po Němcích, ale jiní přišli o část svých příbuzných či známých.

Respondenti obyvatelstva po roce 1945 až do konce roku 1989 charakterizuje vysoká sňatečnost, největší bezprostředně po válce (rozvodovost měla v našem regionu vysokou akceleraci). Slovy jednoho respondenta: „Rychle se tu žilo i umíralo“. Porodnost zde byla příznivě vysoká. Teprve v 60. letech začala klesat na nepříznivou hladinu.

K událostem 50. let se respondenti vyjadřovali mnohem otevřeněji. S událostí, které se silně dotkly jejich rodin začíná měnová reforma, díky které přišli o valnou část svých úspor, a kterou hodnotí negativně. Následuje negativně přijímané znárodnění majetku a s tím související vstup do JZD, který zde neprobíhal pod takovým tlakem jako v jiných regionech ČR, a proto snad má mezi respondenty i své příznivce. V preferencích událostí následuje přidělování bytů – samozřejmě kladně vnímané. Následují politické procesy, služby u PTP, emigrace členů rodiny – vše jako negativa ničící rodiny našich respondentů. Zajímavé je se podívat i na poměr postižených respondentů – každý osmý z našich respondentů přišel díky emigraci o člena své rodiny. Vždyť jen v letech 1948 – 50 chybělo 252 tisíc obyvatel, v letech 1950 – 61 odešlo 33 tisíc obyvatel, v letech 1961 – 70 117 tisíc

obyvatel a mezi sčítáním 1970 – 89 se ztratilo 83 tisíc obyvatel republiky. Převážně jako důsledek ilegální emigrace.

Mezi klady této doby zahrnula část respondentů sociální jistoty, které stát nabízel, v našem regionu převážně preferovaným horníkům. S naším regionem a hornictvím souvisí i rozvoj velkotěžby uhlí povrchovým způsobem – který sice republice přináší černé (hnědé) zlato a lidem pracovní příležitosti, ale skrývá mnohá negativa. Netřeba připomínat zdravotní rizika či snižování naděje na dožití krušnohorských obyvatel, bylo by dobré připomenout i likvidaci měst, vesnic, domovů, a s tím související stěhování lidí do panelové výstavby. Znovu dochází k ničení individuálního vztahu jedince k domovu, přírodě i k ostatním lidem, k tradicím. Lidé jsou opět vykořenění a paradoxem je, že myšlenka kolektivního zájmu přináší ovoce těžkého individualismu. Lidé našeho regionu se čím dál více začínají starat pouze o to své, a poté co vejdou do svého domu – hradu chtějí mít od ostatního světa pokoj. V souvislosti s politickou situací se při výchově dětí sahá k osvědčením metodám za doby okupace: „Nikde se moc neprojevuj! Myslet si můžeš svoje, ale říct to můžeš jen doma!“ Se vzrůstající nedůvěrou k politice a k lidem obecně se z lidí stávají schizofrenní občané – něco jiného si myslí, něco jiného říkají a něco jiného dělají. Občané regionu nevěří nikomu a ničemu. Poznámka – podíl osob bez náboženského vyznání vzrostl z 5,8% v roce 1950 až na 39,9% v roce 1991 za ČR. Udávaje z našeho regionu byly mnohem nejvyšší z celé republiky.

Negativní události, které zasáhly nejvyšší měrou do života rodin v našem regionu po roce 1968 jsou podle našich respondentů především tyto emigrace člena rodiny, vyloučení ze strany v 70. letech a s tím související perzekuce dětem z rodin našich respondentů se kvůli politickým aktivitám příbuzných zamezuje v dalším studiu. Naopak kladně je hodnocena sociální politika státu – bytová výstavba a přidělování bytů, levné potraviny a bydlení, nízká inflace, podnikové rekreace.

Poznámka: až do 60. let byla bytová výstavba nízká. Důvodem bylo směřování investic do budování především těžkého průmyslu, ale také přesvědčení, že po odsunu je především

v našem a dalších příhraničních regionech bytů dostatek. Nestavěním bytů byl splňován požadavek na osidlování pohraničí.

Až v 70. letech se začíná bytová výstavba podporovat a v roce 1975 dosahuje úrovně vyšší než v řadě evropských zemí. Samostatnou kapitolou by pak tvořily informace o budování nového Mostu.

V kategorii jiné si senioři pochvalovali nižší životní náklady v předlistopadové éře. Zde je třeba poznamenat, že od 50. let do roku 1989 hrubý domácí produkt v přepočtu na jednoho obyvatele rostl, toto tempo ale neodpovídalo růstu cen a inflace. Především v 80. letech dochází ke zpomalenému růstu mezd, proti kterému stojí růst životních nákladů od prvního drastičtějšího zvyšování cen v roce 1977. Do roku 1979 se ceny potravin zvýšily o 6%, do roku 1982 o 16% a do roku 1985 o 21%. Nepotravinářské zboží ve stejném období zvýšilo svou cenu o 6%, 15% a 18% a přibližně stejně tomu bylo u služeb. Tyto faktory měly neblahý vliv jak na vývoj sňatečnosti, tak porodnosti, protože zdražení postihlo především dětské oblékání, dětskou výživu i služby spojené s výchovou dětí.

Zlomovým rokem pro vývoj naší společnosti se stal rok 1989. Změny, které přinesl, měli široký dopad. Týkaly se celé společnosti a hluboce ovlivnily naše seniory, ale i ostatní obyvatele našeho regionu. Společenské důsledky politických a ekonomických změn se promítly v našem regionu do všech sociálních vrstev obyvatelstva. Mají ekonomickou, sociální, psychologickou i morální úroveň. Mění se hodnotové škály a nejtvrději tyto změny zasáhly sociálně slabší vrstvy našeho regionu. Rodiny postupně ztrácí svůj klasický význam. Dítě v rodině mění její situaci sociální, ekonomickou i psychologickou. Především u obyvatel našeho regionu je patrné jak sice na jedné straně vítají nově nabytou osobní svobodu, ale na druhé straně po ztrátě starých jistot nemohou nalézt jistoty nové. Jediná kategorie, na které se převážná většina respondentů v kladném hodnocení této éry shodla, je vrácení majetku původním vlastníkům po roce 1989. Pak už při hodnocení následují pouze negativa – drahota, inflace, nezaměstnanost, ztráta sociálních jistot, krachy peněžních ústavů, kriminalita v regionu, činnost mafií na našem území apod. Senioři si snad více než ostatní obyvatelé našeho regionu uvědomují, jak ničivý dopad má současná

doba „tápání“ na rodiny. Zdůrazňují, že rodinám v regionu je třeba pomoci nejen materiálně, ale i morálně – nabídnout jim jiné cíle, nežli sledování televize, honbu za konzumem a život v uzavřenosti. Rodiny by měly mít možnost získat rady od odborníků při řešení krizových situací, ale rovněž mít možnost setkávat se v příjemném prostředí i tehdy, pokud žádnými velkými rodinnými problémy neprochází. Je možné, že právě takovéto „preventivní“ setkávání se rodin by mělo stejně velký nebo větší význam jako řešení problémů, kterými rodina už prochází.

11. ZÁVĚR

11. ZÁVĚR

Je nutno starat se o rodinu nebo tuto rodinu nechat svému osudu? Jako odpověď by se možná hodilo srovnání s problematikou životního prostředí. Abychom dýchali čistší vzduch, pili kvalitní vodu a mohli se procházet v lesích, je nezbytné si uvědomit, že zdravé životní prostředí je pro náš život prvořadou hodnotou. Proto se o ně staráme a investujeme do něj mnoho sil i financí.

Podobný je i vztah k rodině. Nemůžeme k ní být lhostejní ani nemůžeme jen tak doufat, že vše se v dobré obrátí bez naší pomoci. Signální zpráva ukazuje, že je mnoho faktorů ovlivňujících rodinný život. Charakteristika rodinného života v Krušnohorském regionu je dána historickým vývojem, jenž dal podobu demografickým, sociálním a ekonomickým ukazatelům této oblasti..

Kromě specifického regionálního vývoje má náš každodenní život vliv modernizace – globalizace společnosti. V našem životě převládají formální vztahy, je narušen komunitní život a stále je v popředí konzumní způsob života. Změna společenského systému v roce 1989 postavila před našeho občana nové perspektivy a cíle, v nichž se však rodina neobjevovala. Důsledky tohoto vývoje dnes pocítujeme.

Roste kriminalita mládeže a dětí, rozvod rodičů je vnímán jako společenský standart, běžné nejsou ani vřelejší vztahy v rámci širší rodiny – ta ve své klasické podobě již neexistuje.

Společnost registruje stále více psychického a tělesného násilí, které se objevuje v rodinách na první pohled zcela bezproblémových. Pro společnost je to varující signál stejně jako děti a mládež, jež se bezcílně potulují po městě a pro něž je jedinou zábavou automat či droga.

V signální zprávě jsou zachyceny faktory, jež se rodiny dotýkají a jimiž je rodina ovlivněna. Jsou to bydlení, výchova, vzdělání, užší a širší společenství, služby, možnosti realizace, práce, kontakty apod. Náš bezprostřední životní prostor tak poskytuje rodině

určitou nabídku – jakýsi podpůrný systém. Aby rodina dobře fungovala, musí dobře fungovat i tento systém (sousedské vztahy, škola, obec...).

Rodinný život tedy není určován jen vnitřními rodinnými vztahovými faktory ale i celkovým fungováním společnosti, zvláště místní a regionální politikou. Zároveň je naše společnost kvalitní tehdy, pokud jí budují a vytvářejí rodiny spokojené, stabilní a dobře fungující.

„Lidský kapitál“, který se buduje v dobré rodině, ovlivňuje prosperitu a stabilitu společnosti. Proto je nezbytné všimnout si rodiny a pomáhat jí ve všech jejích vývojových etapách. Rodiny prožívají velkou škálu nejrozličnějších napětí a řeší mnoho problémů s vedením domácnosti, s nalezením pracovního místa, s bydlením, s výchovou, se vzděláváním či ekonomickým zajištěním.

Mnoho problémů je společných, mnoho rozdílných a specifických. Úkolem společnosti není řešit problémy za druhého, ale dodat odvalu k řešení vlastních problémů a nést za ně odpovědnost.

Tento úkol může splnit i nově vzniklé Centrum pro rodinu v Krušnohorském regionu. Výzkum v regionu ukázal i na další možné klíčové aktivity budoucího centra. Předně by se mělo rodině pomoci ve výchově dětí rozšiřováním podnětů vyvolávajících společensky žádoucí zájmy. Stále platí, že kdo si hraje, nezlobí.

Souběžně s tím je třeba posilovat rodiny v jejich schopnosti vytvářet a rozvíjet lidský potenciál. Je nutno vzdělávat rodiče a poskytovat jim poradenskou pomoc.

Další klíčovou aktivitou by mělo být vytváření pozitivního prorodinného klimatu, v němž se budou moci všichni členové rodiny realizovat, aniž by se jednalo o sobecké prosazování pouze vlastního zájmu. Jinými slovy řečeno – žít v rodině nesmí být obětí, a je třeba ukázat, že mnoho životních plánů lze realizovat v oblasti rodinného života. **Objevit rodinu jako nepostradatelnou hodnotu samu osobě – to může být vize budoucího Centra pro rodinu.**

12. PŘÍLOHY

VÝZKUM SOUČASNÉHO STAVU RODINY V REGIONU KRUŠNOHOŘÍ

NENÍ VÁM LHOSTEJNÁ SITUACE V NAŠEM REGIONU?

CHCETE ZLEPŠIT MEZILIDKÉ VZTAHY?

ZAČNĚTE TÍM, ŽE VYPLNÍTE TENTO DOTAZNÍK.

Účel dotazníku:

Zmapovat rodinné prostředí v našem regionu, jeho výsledky budou součástí signální zprávy o stavu rodiny v regionu Krušnohoří.

Zadavatel:

Oblastní charita Most, P. Jíleznického 2457, 434 01 MOST

Kdo zpracovává:

*Střední škola sociální PERSPEKTIVA a Vyšší odborná škola, s. r. o.,
Košťanská 120/8, 415 01 TEPLICE – Újezdeček*

Důležité:

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění je dobrovolné

Respondenti:

Dotazník je určen pro osoby starší 18-ti let, trvale žijící v regionu Krušnohoří

1 **Pohlaví:** (správnou odpověď ☒) ☐ muž
☐ žena

2 **Věk:** (vypište číslicí)

3 **Bydliště:** ☐ město
☐ venkov

4 **Stav:** ☐ svobodný (svobodná)
☐ ženatý (vdaná)
☐ rozvedený (rozvedená)
☐ vdovec (vdova)

Partner

5 Jak dlouho žijete se svým současným partnerem (partnerkou) ve společné domácnosti? **Prosím vypište. V případě, že žijete sám(a) vyškrtněte.**

Domácnost

6 **Počet osob ve společné domácnosti (včetně Vás)** **z toho dětí**

Děti

7 **V kolika letech se Vaše zletilé děti osamostatnily?**

.....

8 **Sdílejí s Vámi společnou domácnost také Vaše zletilé děti?**

☐ ne
☐ ano, uveďte jejich věk .....

9 **V kolika letech jste se osamostatnil(a) Vy?**

Rodiče

10 **Žijí Vaši rodiče?**

☐ oba
☐ pouze jeden
☐ žádný (pokud souhlasí tato varianta, pak přejděte k otázce č. 13)
☐ nevím (pokud souhlasí tato varianta, pak přejděte k otázce č. 13)

11 **Žijete se svými rodiči „pod jednou střechou“?**

☐ ano a rád
☐ ano
☐ musím

- ☐ ne, nechybí Vám to
- ☐ ne

12 Jak často alespoň jednoho ze svých rodičů vídáte?

- ☐ pravidelně (týdenní, měsíční interval)
- ☐ příležitostně (narozeniny, Vánoce)
- ☐ častěji než je Vám milé
- ☐ nestýkáte se

13 Pomáhají (pomohli) Vám Vaši rodiče?

- ☐ finančně
- ☐ s výchovou Vašich dětí
- ☐ dobrou radou
- ☐ spíše nepomáhají (nepomohli)

Jiné .....

Příbuzní

14 Setkáváte se se svými ostatními příbuznými?

- ☐ rád(a)
- ☐ rád(a) je občas vidíte
- ☐ jen když musíte
- ☐ nikdy
- ☐ žádné nemáte

Rodina

15 Plánujete na víkendy aktivity, kterých se může účastnit celá rodina?

- ☐ pravidelně
- ☐ občas
- ☐ málokdy
- ☐ ne

16 Máte ve své rodině nějaké každodenní společné rituály, na které se těšíte?

/např. společné večeře, čtení pohádek dětem, .../

- ☐ ano
- ☐ ne

Uveďte prosím, které to jsou .....

17 Má rodina a rodinný život jsou pro mne

Vyberte nejvýše 3 odpovědi, které nejlépe vystihují vaše názory:

- ☐ zázemí a bezpečný azyl

- ☐ finanční zátěž
- ☐ zdroj radostných okamžiků
- ☐ psychická zátěž
- ☐ nuda
- ☐ povinnost
- ☐ stres
- ☐ omezení svobody
- ☐ prostor pro sdílení hezkých okamžiků
- ☐ příjemná realizace
- ☐ životní výhra
- ☐ velké zklamání
- ☐ druhé zaměstnání
- ☐ místo pohody

Region

18 Jak dlouho žijete v našem regionu?

- ☐ od narození
- ☐ přistěhoval(a) jste se v roce .....
odkud .....

Důvody přistěhování:

- ☐ za práci
- ☐ za partnerem
- ☐ kvůli bydlení
- ☐ za lepším ovzduším
- Jiné .....

19 Máte chuť se z tohoto regionu odstěhovat do jiné oblasti ČR?

- ☐ ano   důvody .....
- ☐ váháte   důvody .....
- ☐ ne   důvody .....

20 V našem regionu již brzy zahájí činnost nezisková organizace *Centrum pro podporu rodiny*, zdarma nabídne občanům širokou škálu aktivit. Označte prosím ty, o které byste Vy a nebo Vaši nejbližší měli zájem (popřípadě doplňte):

- ☐ organizování rodinných výletů
- ☐ organizování rodinných dovolených
- ☐ klub otců
- ☐ klub matek
- ☐ poradenství nastávajícím matkám
- ☐ poradenství a podpora opuštěných matek (otců) s dětmi
- ☐ sportovní a klubová činnost dětí
- ☐ zájmové kluby „náctiletých“
- ☐ klub a poradenství rodičů hyperaktivních dětí
- ☐ cvičení nastávajících maminek
- ☐ poradenství v krizových rodinných podmínkách
- Jiné .....

ZÁZNAMOVÝ ARCH PRO POLOSTANDARDIZOVANÝ ROZHOVOR SE SENIORY

1 Kde rozhovor probíhal .....

2 ☐ muž
☐ žena

3 Rok narození .....

4 Místo narození .....

5 Vzdělání ☐ základní
☐ vyučení
☐ maturita
☐ vysoká škola

6 Stav ☐ svobodný (svobodná)
☐ ženatý (vdaná) četnost .....
☐ rozvedený (rozvedená) četnost .....
☐ vdovec (vdova) četnost .....

7 Počet dětí, o které jste pečoval ☐ vlastní
☐ nevlastní

8 V kolika letech se Vaše zletilé děti osamostatnily?
1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 ..... 5 ..... 6 ..... 7 .....

9 V kolika letech jste musel(a) sám(a) o sebe starat (osamostatnění)? .....

10 Na koho jste se mohl(a) vždy obrátit s žádostí o pomoc?
☐ na vlastní příbuzné
☐ na příbuzné partnera
☐ na sousedy
☐ na přátele
☐ na spolupracovníky
☐ na nikoho
Jiné .....

11 Pobyť v regionu: ☐ od narození
☐ přistěhoval(a) jsem se v roce .....
odkud .....
Důvod přistěhování ☐ za práci
☐ za partnerem
☐ kvůli bydlení
Jiné .....

12

Jaký vztah má respondent k regionu, do kterého se přistěhoval?

- ☐ převážně záporný (vždy se chtěl odstěhovat ...)
- ☐ vlažný (zvykl si tu, ale ...)
- ☐ kladný (je tu krásně, našel druhý domov ...)

13

Dělají (dělaly) Vám Vaše děti radost?

- ☐ žádné nemám
- ☐ ano, velikou
- ☐ převážně ano
- ☐ pouze některé
- ☐ nedělají (neshody)

14

Setkáváte se často se svými dětmi?

- ☐ žádné nemám
- ☐ ano
- ☐ občas
- ☐ ne

15

K čemu jste své děti vedli? (životní filozofie)

/např. k práci, k náboženství, k hudbě .../

.....

.....

16

Co vaší rodinu nejvíce spojovalo?

/např. tradice, rituály/

.....

.....

17

Které z těchto společenských (historických) událostí významně (kladně +, záporně -) ovlivnily život (chod) vaší rodiny?

Poválečné události:

- ☐ odsun (Němců, Maďarů, ...)
- Jiné .....

Události 50-tých let:

- ☐ politické procesy
- ☐ znárodňování
- ☐ vstup do JZD
- ☐ služba u PTP

- ☐ přidělování bytů
- ☐ sociální jistoty
- ☐ měnová reforma
- ☐ emigrace
- Jiné .....

Události 60-tých a 70-tých let:

- ☐ sociální jistoty
- ☐ přidělování bytů
- ☐ vyhození ze strany, perzekuce nestraníků
- ☐ emigrace
- ☐ děti se nedostaly na školu kvůli našim aktivitám
- Jiné .....

Události po roce 1989:

- ☐ sociální jistoty
- ☐ nezaměstnanost
- ☐ vrácení majetku v restituci
- ☐ inflace, drahota
- ☐ krachy peněžních ústavů
- Jiné .....

TABULKY - RODINA**1. Pohlaví:**

Pohlaví	
muži	ženy
367	541

2. Věk:

ženy venkov	do 32 let	49
	od 32 let	61
ženy město	do 32 let	184
	od 32 let	247

muži venkov	do 32 let	40
	od 32 let	64
muži město	do 32 let	119
	od 32 let	144

3. Bydliště:

Bydliště	
Město	Venkov
715	193

4. Stav:

Stav	Město	Venkov
svobodný	213	53
žinatý	395	112
rozvedený	83	16
vdovec	24	12

5. Jak dlouho žijete se svým současným partnerem (partnerkou) ve společné domácnosti?

Soužití s partnerem	Město	Venkov
osamělí	210	55
žijící s partnerem	505	138

Soužití ve společné domácnosti	Město	Venkov
počet let	15	20

6. Počet osob ve společné domácnosti (včetně Vás) a počet dětí:

Počet členů v domácnosti	
Dospělí	Děti
3	1

7. V kolika letech se Vaše zletilé děti osamostatnily?

Průměrný věk osamostatnění zletilých dětí	Město	Venkov
průměrný věk	22	21

8. Sdílejí s Vámi společnou domácnost také Vaše zletilé děti?

Průměrný věk zletilých dětí	Město	Venkov
průměrný věk zletilých dětí	22	22

9. V kolika letech jste se osamostatnil(a) Vy?

Průměrný věk osamostatnění	Město	Venkov
muži	22	21
ženy	20	20

10. Žijí Vaši rodiče?

Žijí Vaši rodiče?	Muži	Ženy
oba	217	307
jeden	89	125
žádný	58	107
nevím	3	2

11. Žijete se svými rodiči „pod jednou střechou“?

Bydlení s rodiči	Město	Vesnice
ano a rád	70	16
ano	62	30
musím	28	4
ne, nechybí vám to	54	9
ne	389	98

12. Jak často alespoň jednoho ze svých rodičů vídáte?

Kontakty s rodiči	Město	Venkov
pravidelně	459	133
příležitostně	76	29
častěji, než je vám milé	30	11
nestýkáte se	29	8

13. Pomáhají (pomohli) Vám Vaše rodiče?

Pomoc rodičů	Město	Venkov
finančně	347	80
s výchovou Vašich dětí	196	48
dobrou radou	316	75
spíše nepomáhají (nepomohli)	119	32
jiné	34	8

14. Setkáváte se se svými ostatními příbuznými?

Kontakty s příbuznými	Město	Venkov
rád(a)	260	79
rád(a) je občas vidíte	337	84
jen když musíte	76	21
nikdy	14	8
žádné nemáte	7	2

15. Plánujete na víkendy aktivity, kterých se může účastnit celá rodina?

Plánování víkendových aktivit	Město	Venkov
pravidelně	99	14
občas	308	81
málokdy	145	46
ne	169	48

16. Máte ve své rodině nějaké každodenní společné rituály, na které se těšíte?
 /např. společné večere, čtení pohádek dětem, .../

Každodenní společné rituály	Město	Venkov
ano	363	81
ne	339	81

Každodenní společné rituály	
Město	Venkov
večere	večere
diskuse	diskuse
televize	pohádky

17. Má rodina a rodinný život jsou pro mne:

Má rodina jsou pro mne	Město	Venkov
zázemí a bezpečný azyl	409	145
finanční zátěž	36	16
zdroj radostných okamžiků	238	78
psychická zátěž	31	14
nuda	9	14
povinnost	90	28
stres	22	3
omezení svobody	31	17
prostor pro sdílení hezkých okamžiků	200	65
příjemná realizace	45	23
životní výhra	59	15
velké zklamání	18	4
druhé zaměstnání	56	23
místo pohody	265	94

18. Jak dlouho žijete v našem regionu?

Pobyt v regionu	Město	Vesnice
od narození	546	156
přistěhoval z Čech	88	24
přistěhoval z Moravy	14	4
přistěhoval ze Slovenska	13	6
přistěhoval z ciziny	1	0

Rok přistěhování	Město	Vesnice
1940 - 49	13	8
1950 - 59	12	5
1960 - 69	13	5
1970 - 79	23	9
1980 - 89	27	3
1990 - 99	29	4
2000 a více	9	0

Důvod přistěhování	Město	Vesnice
za prací	35	13
za partnerem	36	17
kvůli bydlení	25	5
za lepším ovzduším	2	0
jiné	16	7

19. Máte chuť se z tohoto regionu odstěhovat do jiné oblasti ČR?

Chuť se odstěhovat	Město	Venkov
ano	102	7
váhám	80	17
ne	533	165

20. V našem regionu již brzy zahájí činnost nezisková organizace *Centrum pro podporu rodiny*, zdarma nabídne občanům širokou škálu aktivit. Označte prosím ty, o které byste Vy a nebo Vaši nejbližší měli zájem (popřípadě doplňte):

Četnost	Město	Venkov
organizování rodinných výletů	153	63
organizování rodinných dovolených	113	43
klub otců	60	16
klub matek	62	21
poradenství nastávajícím matkám	121	42
poradenství a podpora opuštěných matek (otců) s dětmi	101	33
sportovní a klubová činnost dětí	325	80
zájmové kluby náctiletých	217	57
klub a poradenství rodičů hyperaktivních dětí	91	38
cvičení nastávajících maminek	99	30
poradenství v krizových rodinných podmínkách	170	63
jiné	41	17

TABULKY - SENIOŘI

2. Pohlaví:

Pohlaví	Četnost
muži	31
ženy	68

3. Rok narození:

Rok narození	Četnost
1900 - 1910	2
1911 - 1920	22
1921 - 1930	35
1931 - 1940	24
1941 a více	16

4. Místo narození:

Místo narození	Četnost
Čechy	91
Morava	3
Slovensko	2
Cizina	3

5. Vzdělání:

Vzdělání	Muži	Ženy
základní	14	37
vyučení	12	23
maturita	4	7
vysoká škola	1	1

6. Stav:

Stav	Muži	Ženy
svobodný (svobodná)	5	6
žinatý (vdaná)	9	13
rozvedený (rozvedená)	6	10
vdovec (vdova)	11	39

7. Počet dětí, o které jste pečoval:

Počet dětí	Četnost
vlastní 1	26
vlastní 2	25
vlastní 3	23
vlastní 4 a více	7
nevlastní 1	8
nevlastní 2	0
nevlastní 3	1
nevlastní 4 a více	0
bez dětí	14

8. V kolika letech se vaše děti osamostatnily?

Věk osamostatnění dětí	Četnost
do 20 let	82
21 – 25 let	12
26 – 30 let	11
31 let a více	3
neuveďeno	33

9. V kolika letech jste musel(a) sám(a) o sebe starat (osamostatnění)?

Věk osamostatnění	Četnost
do 20 let	60
21 – 25 let	15
26 – 30 let	3
31 let a více	5
neuveďeno	16

10. Na koho jste se mohl(a) vždy obrátit s žádostí o pomoc?

Požádání o pomoc	Muži	Ženy
na vlastní příbuzné	17	30
na příbuzné partnera	4	6
na sousedy	1	8
na přátele	7	13
spolupracovníky	2	2
na nikoho	10	17
jiné	1	2
neuvedeno	1	4

11. Pobyť v regionu:

Pobyť / přistěhování	Muži	Ženy
od narození	10	21
za prací	5	6
za partnerem	2	7
kvůli bydlení	3	16
jiné	4	6
bez důvodu	5	5
kvůli české škole	0	1
za synem	0	1
kvůli vojně	1	0
pobyť v DD	1	0

12. Jaký vztah má respondent regionu, do kterého se přistěhoval?

Vztah k regionu	Muži	Ženy
převážně záporný	0	2
vlažný	9	11
kladný	12	28
nevedl	0	6

13. Dělají (dělaly) vám vaše děti radost?

Vztah k dětem	Muži	Ženy
Nemá děti	4	8
ano, velikou	17	34
převážně ano	2	18
pouze některé	2	3
nedělají (neshody)	1	1
neuvedeno	5	4

14. Setkáváte se často se svými dětmi?

Kontakty s dětmi	celkem	muži	ženy
Nemá děti	12	4	8
ano	54	13	41
občas	18	8	10
nemám	7	3	4
neuvedeno	8	3	5

15. K čemu jste své děti vedli? (životní filozofie)

Životní filozofie	Četnost
práce	17
dobro, slušnost	1
sport	1
vzdělání	8
hudba	1
náboženství	1
pracovitost	1
pečlivost	6
úcta	11
respekt	8
disciplína	9
láska	5
poslušnost	10
poctivost	10

16. Co vaší rodinu nejvíce spojovalo? (např. tradice, rituály)

Společné aktivity	Četnost
svátky	19
vánoce	15
dovolená	12
nedělní oběd	2
společná práce	1
návštěva kostela	1
hudba	1
narozeniny	1
rodinné oslavy	1
velikonoce	1
práce na zahradě	1
práce na domě	1

17. Které z těchto událostí významně (kladně +, záporně -) ovlivnily život (chod) vaší rodiny?

Poválečné události	Celkem
odsun	29
jiné	39
neuvedeno	37

Události 50. let	Celkem
politické procesy	18
znárodnění majetku	23
JZD	23
PTP	7
měnové reformy	27
emigrace	12
jiné	24
byty	15
sociální jistoty	6
neuvedeno	23

Události po roce 1968 (70. léta)	Celkem
přidělení bytů	14
vyloučení ze strany, perzekuce	18
Emigrace člena(ů) rodiny	20
Děti - studium	14
jiné	19
sociální jistoty	27
neuvedeno	19

Události po roce 1989	Celkem
vrácení majetku	23
Inflace drahota	61
krachy peněžních ústavů	28
nezaměstnanost	48
sociální jistoty	29
jiné	23
neuvedeno	8